

ΡΑΨΩΙΔΙΑ Α΄

ἼΑλφα λιτὰς Χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ, ἔχθος ἀνάκτων

Λοιμὸς καὶ μῆνις

Υπόθεση της πρώτης ραψωδίας

Ο Χρύσης, ιερέας του Απόλλωνα, κατέφθασε στον ναύσταθμο των Ελλήνων θέλοντας να ελευθερώσει την θυγατέρα του Χρυσήδα. Επειδή όμως δεν την πήρε και μάλιστα διώχτηκε με βρισιές από τον αρχιστράτηγο Αγαμέμνονα, ευχήθηκε στον Απόλλωνα εναντίον των Ελλήνων. Τότε ξέσπασε λοιμός στο στράτευμα και επειδή χάνονταν πολλοί άνδρες, ο Αχιλλέας συγκάλεσε συνέλευση. Ο Κάλχας ερμήνευσε την αληθή αιτία της συμφοράς, που δεν ήταν άλλη από τον θυμό του Απόλλωνα λόγω της συμπεριφοράς του αρχηγού προς τον ιερέα του, και ο Αχιλλέας πρότεινε εξιλασμό του θεού. Ο Αγαμέμνονας εκνευρίστηκε, φιλονίκησε με τον Αχιλλέα και του άρπαξε την Βρισηίδα, που του είχε δοθεί ως αριστείο. Ο Αχιλλέας οργίστηκε με τους Έλληνες, και η Θέτιδα, ύστερα από παράκληση του γιού της, ανέβηκε στον Όλυμπο ζητώντας από τον Δία να κάνει τους Τρώες ισχυρότερους από τους Έλληνες, ώστε να λάβει ο γιος της ικανοποίηση. Η Ήρα όμως το εννόησε και λογομάχησε με τον Δία, αλλά τους καταπράυνε ο Ήφαιστος, που άρχισε να κερνάει νέκταρ σε χρυσό κύπελλο, και οι θεοί, μετά την ολόήμερη διασκέδαση, πέσανε για ύπνο.

1. Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν
5. οἰωνοῖσιν τε πᾶσι, Διὸς δ' ἔτελείετο βουλή,
ἔξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἄτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.
Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς
10. νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
οὔνεκα τὸν Χρῦσῆν ἠτίμασεν ἀρητῆρα
Ἄτρεΐδης· ὁ γὰρ ἦλθε θεὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλον Ἀπόλλωνος
15. χρυσέω ἀνὰ σκῆπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιοὺς,
Ἄτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν·
Ἄτρεΐδαι τε καὶ ἄλλοι ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοί,
ὕμιν μὲν θεοὶ δοῖεν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὖ δ' οἴκαδ' ἰκέσθαι·
20. παῖδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι,
ἄζόμενοι Διὸς υἱὸν ἐκηβόλον Ἀπόλλωνα.
Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·
ἀλλ' οὐκ Ἄτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ,
25. ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
μή σε γέρον κοίλησιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχεῖω
ἢ νῦν δηθύνοντ' ἢ ὕστερον αὐτίς ἰόντα,
μή νύ τοι οὐ χραίσμη σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο·
τήν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν
30. ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν Ἀργεῖι τηλόθι πάτρης
ἰστὸν ἐποιομένην καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιώσαν·
ἀλλ' ἴθι μὴ μ' ἐρέθιζε σαώτερος ὥς κε νέηαι.

.....

1.Εννοεῖ τὴν **Μοῦσα Καλλιόπη**, θεὰ τῆς ἐπικῆς ποίησης, ἡ ὁποία ἦταν γνωστὴ στους ἀκροατές.

2.Τα ἐλληνικὰ φύλα που ἔλαβαν μέρος στὴν ἐκστρατεία ἦταν οἱ **Ἀχαιοὶ** (**Ἀχαιός**, γιος τοῦ **Ἐοῦθου**, ἐγγονός τοῦ **Ἑλλήνος**), οἱ **Δαναοὶ** (υπήκοοι τοῦ βασιλιά τοῦ Ἀργεῖος **Δαναοῦ**), καὶ οἱ **Ἀργεῖοι** (κάτοικοι τοῦ Ἀργεῖου κράτους, δηλ. τῆς ἐπικράτειας τοῦ **Ἀγαμέμνονος**).

3.Με τὸν στίχο αὐτὸ ο ποιητὴς προοικονομεῖ ὅσα θα ἀκουστοῦν. Κατὰ τὸν ἕνα Σχολιαστή **ο Δίας** τιμωρεῖ ἐκείνους **οι οποίοι ἀδίκησαν**· κατὰ τὸν ἄλλον **ἐκπληρωνόταν ἡ ἀπόφαση τοῦ Δία**, δηλ.

1. Τραγούδησε την όργητα, θεά¹, του Αχιλλέα,
που έφερέ η ολέθρια τα πάνδεινα σ' Αργίτες²,
πολλών ηρώων τις ψυχές ξαπόστειλε στον Άδη
και τα κορμιά τους έκαμε βορά σε σκύλους κι όρνια,
5. γιατί εκπληρωνότανε το θέλημα του Δία³,
απ' όταν λογομάχησαν οι δυό και χωριστήκαν:
ο άρχος Αγαμέμνονας κι ο ήρωας Πηλείδης.
Και ποιος απ' τους αθάνατους τούς έριξε σ' αμάχη;
Του Δία ο γιος και της Λητούς, που θύμωσε τ' Ατρείδη
10. κι αρρώστια μαύρη έριξε κι απόθαιναν οι άντρες,
γιατί δεν του σεβάστηκε τον ιερέα Χρύση.
Αυτός πήγε στα γρήγορα καράβια των Αργείων
με λύτρα για την ξαγορά της κόρης του περίσσια,
βαστώντας του μακρύβολου Απόλλωνα τη ράβδο
15. με τα στεφάνια τα πλεκτά⁴, και παρακάλειεν όλους
τους Αχαιούς, μα πιότερο τους άρχοντες Ατρείδες:
«Τέκνα τ' Ατρέα κι Αχαιοί καλοαρματωμένοι!
Σ' εσάς να δώσουν οι θεοί την πόλη Πριάμου
να πάρετε και σπίτια σας με το καλό να πάτε,
20. κι εμέ την κόρη δώσετε και πάρετε τα λύτρα,
τιμώντας τον Απόλλωνα που μακροσαγιτεύει».
Οι Δαναοί με ιαχές είπαν τον ιερέα
να σεβαστούν και να δεχτούν τα λαμπερά του λύτρα,
μα τ' άρχοντ' Αγαμέμνονα δεν άρεσεν ετούτο,
25. γι' αυτό και τον απόδιωξε κι άσχημο λόγο τού 'πε:
«Γέροντα, μη σε ξαναδώ στα κοίλα⁵ τα καράβια,
ή να στριφογυρνάς εδώ ή να ξανάρθεις πάλι,
γιατί θα είν' ανώφελο και σκήπτρο και στεφάνι.
Την κόρη δεν λυτρώνω την αν πρώτα δε γεράσει
30. μακράν απ' την πατρίδα της, στον οίκο μου, στο Άργος,
να 'φαίνει μπρός στον αργαλειό, στο στρώμα μου να πέφτει.
Φύγε, λοιπόν, μη με τσιγκλάς αν θες γερός να μείνεις».

.....
η **ειμασμένη**, με την έννοια πως όλα όσα συμβαίνουν στους ανθρώπους είναι θέλημα θεού. Οι αλεξανδρινοί γραμματικοί Αρίσταρχος και Αριστοφάνης εξηγούν ότι «*της Θέτιδος είναι βουλήν*», διότι αυτή παρακάλεσε τον Δία «*έκδικήσαι την του παιδός ατιμίαν*», όπως θα δούμε στη συνέχεια.

4.Ο Χρύσης πήγε «*μαντικώς έστολισμένος*» (ΤΖΕΤΖΗΣ, ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΛΥΚΟΦΡΟΝΑ).

5.Στην πρύμνη και στην πλώρη υπήρχαν σέλιματα, δηλ. σανιδώματα, ενώ το κεντρικό τμήμα παρέμενε ανοιχτό και έτσι το πλοίο έδινε την εντύπωση του **κοίλου**, πληροφορεί ο Ευστάθιος.

- ᾿Ως ἔφατ', ἔδεισεν δ' ὁ γέρων καὶ ἐπέιθετο μύθῳ·
βῆ δ' ἀκέων παρὰ θίνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
35. πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἠῤῥᾶθ' ὁ γεραῖος
Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἠῤῥκομος τέκε Λητώ·
κλυθὶ μευ ἀργυρότοξ', ὃς Χρῦσην ἀμφιβέβηκας
Κίλλάν τε ζαθέην Τενέδοιό τε Ἴφι ἀνάσσεις,
Σμινθεῦ εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρειψα,
40. ἢ εἰ δὴ ποτέ τοι κατὰ πῖονα μηρί' ἔκηα
ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τὸ δέ μοι κρήνην ἐέλδωρ·
τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσι.
᾿Ως ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,
βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρήνων χωόμενος κῆρ,
45. τόξ' ὥμοισιν ἔχων ἀμφηρεφέα τε φαρέτρην·
ἔκλαγξαν δ' ἄρ' οἷστοι ἐπ' ὤμων χωομένοιο,
αὐτοῦ κινηθέντος· ὁ δ' ἦϊε νυκτὶ ἐοικῶς.
ἔζειτ' ἔπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰὸν ἔηκε·
δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένητ' ἀργυρέοιο βιοῖο·
50. οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῶχετο καὶ κύνας ἀργούς,
αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφίεις
βάλλ'· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
Ἐννημαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ὥχετο κῆλα θεοῖο,
τῇ δεκάτῃ δ' ἀγορῆν δὲ καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·
55. τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη·
κῆδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὀράτο.
οἱ δ' ἐπεὶ οὖν ἠγερθεν ὀμηγερέες τε γένοντο,
τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
Ἀτρεΐδῃ νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας οἴω
60. ἄψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν,
εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾶ καὶ λοιμὸς Ἀχαιοῦς·
ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρείοιμεν ἢ ἱερῆα
ἢ καὶ ὄνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν,
ὃς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων,
65. εἴ ταρ ὅ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται ἠδ' ἐκατόμβης,
αἶ κέν πως ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε τελείων
βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λαιγὸν ἀμῦναι.

.....
1.Ο Στράβων (ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ Ι3, 1, 48) πληροφοροῦν: Στην πόλη Χρύσα ὑπάρχει ἱερό του Σμινθέου Ἀπόλλωνος, το σύμβολο δε ἀπὸ το οποίο ἔλαβε την ονομασία εἶναι ο ποντικός, που βρίσκεται στο

- Είπε· κι ο γέρος τρόμαξε κι άρχισε να βαδίζει
αλάλητος στην άμμο της πολύφλοισβης θαλάσσης,
35. κι αφού ξεμάκρυνε καλά, θερμοπαρακαλούσε
τον βασιλιά Απόλλωνα, γιο τς ομορφομαλλούσας:
«Εισάκουσ' Αργυρότοξε, που κυβερνάς τη Χρύσα,
την Κίλλα την πανίερη· αφέντη της Τενέδου·
Σμινθέα¹, που αν σου 'χτισα ναό να φχαριστιέσαι,
40. κι αν προς τιμήν σου έκαψα μεριά παχιοθρεμμένα
αιγών και ταύρων, κάμε μου κι εσύ τούτη τη χάρη:
τα δάκρυα οι Δαναοί με βέλη να πληρώσουν».
'Ετσ' είπε προσευχόμενος· κι επάκουσεν ο Φοίβος,
και χολωμένος χύθηκεν απ' τις κορφές τ' Ολύμπου.
45. Τόξο στους ώμους είχε-νε, περικόλειστη φαρέτρα,
κι όπως επορευότανε πικρόχολος, τα βέλη
στους ώμους του κλαγγίζανε, και βάδιζεν ως νύχτα.
Πέρ' απ' τα πλοία κάθισε, ξαπόστειλ' ένα βέλος
κι ανατριχίλα δόνησε απ' τ' αργυρό δοξάρι.
50. Πρώτα μουλάρια και σκυλιά γοργόποδα ψοφούσαν·
μετά οι πικροσαγιτιές ανθρώπους θανατώναν,
και σε πυρές καιγόντουσαν που τελειωμό δεν είχαν.
Μέρες εννιά καρφώνονταν στο στράτευμα τα βέλη
και στη δεκάτη πρότεινε συνέλευσ' ο Πηλείδης.
55. Στο λογισμό του τό 'βαλεν η λευκοχέρα 'Ηρα·
νοιαζότανε τους Αχαιούς που θώρειε ν' αποθαίνουν.
Κι όταν, που λες, μαζεύτηκαν κι όλοι συγκεντρωθήκαν,
έπιασ' ο γοργοπόδαρος ο Αχιλλέας κι είπε:
«Θαρρώ πως πίσω, άπραχτοι στον τόπο μας θα πάμε
60. Ατρείδη, αν ξεφύγομεν ετούτου του θανάτου,
αφού λοιμός και πόλεμος ξεκάνουν τους Αργίτες.
Μα να ρωτήσουμεν, εδά, μάντη ή ιερέα·
ονειροκρίτη αν το θες -και τ' όνειρο του Δία-
να πει γιατί εχόλιασε τόσο πολύ ο Φοίβος.
65. Τάξιμο τάχα τού 'λειψε γή μήπως εκατόμβη;
Μήπως την τσίκνα απ' αρνιά κι από θρεμμένα γίδια
να θέλει και το χαλασμό να διώξει απ' τς Αργίτες;»

.....

πόδι του Ξοάνου, έργο του Πάριου Σκόπα.

2.Ο αριθμός **εκατό** επέχει θέση ψιλής ποιητικής εκφράσεως και σημαίνει «**πολυτελή θυσία**»,

- Ἦτοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
Κάλχας Θεστορίδης οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
70. ὃς ἤδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' ἐόντα,
 καὶ νήεσσ' ἠγήσατ' Ἀχαιῶν Ἴλιον εἴσω
 ἦν διὰ μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων·
 ὃ σφιν ἐν φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 ὦ Ἀχιλεῦ κέλεαί με Διῖ φίλε μυθήσασθαι
75. μῆνιν Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος·
 τοὶ γὰρ ἐγὼν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μοι ὄμοσον
 ἧ μὲν μοι πρόφρων ἔπεις καὶ χερσὶν ἀρήξῃν·
 ἧ γὰρ οἴομαι ἄνδρα χολωσέμεν, ὃς μέγα πάντων
 Ἀργείων κρατέει καὶ οἱ πείθονται Ἀχαιοί·
80. κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ·
 εἶ περ γὰρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
 ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσῃ,
 ἐν στήθεσσι εἴοσι· σὺ δὲ φράσαι εἰ με σαώσεις.
 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
85. θαρσῆσας μάλα εἶπε θεοπρόπιον ὃ τι οἴσθα·
 οὐ μὰ γὰρ Ἀπόλλωνα Διῖ φίλον, ὃ τε σὺν Κάλχαν
 εὐχόμενος Δαναοῖσι θεοπροπίας ἀναφαίνεις,
 οὐ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο
 σοὶ κοίλης παρὰ νηυσὶ βαρείας χειῖρας ἐποίσει
90. συμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἵπης,
 ὃς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὐχεται εἶναι.
 Καὶ τότε δὴ θάρσησε καὶ ἠῦδα μάντις ἀμύμων·
 οὐ ταρ ὃ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται οὐδ' ἑκατόμβης,
 ἀλλ' ἔνεκ' ἀρητῆρος ὄν ἠτίμησ' Ἀγαμέμνων,
95. οὐδ' ἀπέλυσε θύγατρα καὶ οὐκ ἀπεδέξατ' ἄποινα,
 τοῦνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἐκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει·
 οὐδ' ὅ γε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει
 πρὶν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι ἑλικώπιδα κούρην
 ἀπριάτην ἀνάποινον, ἄγειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην
100. ἐς Χρῦσῃν· τότε κέν μιν ἰλασσάμενοι πεπίθοιμεν.

1. Τὴν *μαντικὴν* ἰκανότητα δάριζε στους *θνητούς* ὁ *Ἀπόλλων* καὶ τὴν *τοξευτικὴν* ἢ *Ἄρτεμις*. Το ἐπίθ. *Φοῖβος* χαρακτηρίζει τὸν *Ἀπόλλωνα* ὡς *θεὸ τοῦ φωτός* καὶ σημαίνει τὸν *Φωτεινὸ*. Κατ' ἄλλους σημαίνει τὸν *Πεφωτισμένο* γιὰ τὴν προφητικὴ τοῦ ιδιότητα.

2. Προσωνομῖα τῶν βασιλέων λόγω δυνάμεως, πλοῦτου, φρονήσεως, καὶ ἐξουσίας, τεκμήρια τῆς ἀγάπης τοῦ Διὸς (Μιστριώτης). Καλοῦνταν *διογενεῖς* καὶ *διοτρεφεῖς*, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία.

- Ἔτο' εἶπ' αὐτός και κάθισε· κι ορθώθηκεν ο Κάλχας.
 Ἦταν του Θέστορα ο γιος, ἀπό τους μάντεις πρώτος,
 70. που κάτεχε μελλούμενα, παρόντα, περασμένα
 κι η μαντοσύνη του αυτή, δοσμένη απ' τον Φοῖβο¹,
 στο Ἴλιον οδήγησε τα πλοία των Αργείων.
 Τούτος, λοιπόν, καλόγνωμα πήρε το λόγο κι εἶπε:
 «Προστάζεις με, αγαπητέ του Δία², να 'ξηγήσω
 75. την ὄρηγτα τ' Απόλλωνα, του μακροσαγιτάρη.
 Θα πω, ἀλλά στοχάσου το κι ορκίσου πως με λόγια
 και μ' ἔργα θα συντρῆξεις με, γιατί, στ' ἀλήθεια, ξέρω
 πως θα χολώσω κάποιονε, που εἶναι στους Αργίτες
 ο πιο τρανός και ὅλοι τους σ' εκείνον πειθαρχοῦνε.
 80. Αλί στον ἀχαμνότερο μ' ἄρχοντα σαν τα βάλει!
 κι αν προς στιγμήν ο δυνατός την ὄρηγτα χωνέψει³
 κρατά το χόλο για μετά βαθειά μες στην ψυχή του,
 ὥσπου να πάρει γδικιωμό. Σκέψου αν θα με σώσεις».
 Και τότε' ο γοργοπόδαρος ο Αχιλλέας εἶπε:
 85. «Λάβε περίσσια θάρρητα και πες τη μαντοσύνη,
 γιατί, μα τον Απόλλωνα -σ' αὐτόν που προσευχίεσαι
 και τα χρησιμοδοτήματα στς Αργίτες φανερώνεις-,
 κανείς, ὅσο καιρό θα ζω κι ἔχω ανοιχτά τα μάτια,
 δε θα σηκώσει πάνω σου το δυνατό του χέρι,
 90. ἀκόμα κι αν ἀναφερθεῖς στον ἄξιο Ατρεΐδη,
 που το καυχιέται στς Αχαιοὺς πως εἶν' ο πιο γενναίος».
 Κι ο μάντης ο ἐξαίρετος εθάρρηψε και εἶπε:
 «Ούτε για τάμα μέμφεται ούτε για εκατόμβη,
 μα για τον ιερέα του που πρόσβαλ' ο Ατρεΐδης
 95. κι ούτε τα λύτρα δέχτηκε οὐτ' ἄφησε την κόρη,
 γί' αὐτό κι οδύνες ἔστειλε κι ἀκόμα θα μας στείλει.
 Τ' ἀνάρμοστο θανατικό δεν παίρνει, αν οπίσω
 τη μαυρομάτα⁴ κοπελιά στον κύρη της δε δώσει
 χωρὶς καμιάν ἐξαγορά, και στείλει εκατόμβη
 100.στη Χρῦσα· τότε κι ο θεός μπορεί να μαλακώσει».

3. Η μεταφορὰ ελήφθη ἀπὸ το φαγητό (Ευστάθιος) και διατηρεῖται ὡς ἐπιβίωμα.

4. *Ἐλικῶπις*: αὐτὴ που εἰσσεῖ τους οφθαλμούς· συνεκδοχικὰ αὐτὴ που ἔχει ἔξυπνα μάτια (Μισοτριώτης). *Ἐλικὸν κατὰ διάλεκτον καλεῖται τὸ μέλαν* (Ευστάθιος). Ο *Ἀδαμάντιος*, Ἰουδαῖος φυσιογνομιστής, ἀναφέρει για τους Ἕλληνες (*ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΑ* II-32): *Ὀφθαλμούς ὕγρους, χαρῶπους, γοργούς, φῶς πολὺ ἔχοντας ἐν αὐτοῖς· εὐόφθαλμότετον γὰρ πάντων ἔθνων τὸ ἑλληνικόν.*

- Ἦτοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
 ἥρως Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
 ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαινοι
 πίμπλαντ', ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔϊκτην·
- 105.Κάλχαντα πρῶτιστα κάκ' ὀσόμενος προσέειπε·
 μάντι κακῶν οὐ πῶ ποτέ μοι τὸ κρήγνον εἶπας·
 αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,
 ἐσθλὸν δ' οὐτέ τί πω εἶπας ἔπος οὐτ' ἐτέλεσσας·
 καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
- 110.ὡς δὴ τοῦδ' ἔνεκά σφιν ἐκηβόλος ἄλγεα τεύχει,
 οὐνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσῆϊδος ἀγλά' ἄποινα
 οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν
 οἴκοι ἔχειν· καὶ γάρ ῥα Κλυταιμνήστρης προβέβουλα
 κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὐ ἔθην ἐστὶ χερείων,
- 115.οὐδέμας οὐδὲ φυήν, οὐτ' ἄρ φρένας οὐτέ τι ἔργα.
 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι πάλιν εἰ τό γ' ἄμεινον·
 βούλομ' ἐγὼ λαὸν σῶν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι·
 αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας ἀντίχ' ἐτοιμάσατ' ὄφρα μὴ οἴος
 Ἀργείων ἀγέραςτος ἔω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·
- 120.Λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλη.
 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς·
 Ἀτρεΐδῃ κύδιστε φιλοκτεανώτατε πάντων,
 πῶς γὰρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
 οὐδέ τί που ἴδμεν ξυνήϊα κείμενα πολλὰ·
- 125.ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται,
 λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τῆνδε θεῶ πρόες· αὐτὰρ Ἀχαιοὶ
 τριπλῆ τετραπλῆ τ' ἀποτεῖσομεν, αἶ κέ ποθι Ζεὺς
 δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.
- 130.Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
 μὴ δ' οὕτως ἀγαθός περ ἐὼν θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ
 κλέπτε νόω, ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.
 ἢ ἐθέλεις ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὐτως
 ἦσθαι δευόμενον, κέλειαι δέ με τῆνδ' ἀποδοῦναι;
- 135.ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ

.....
 1.Μετά από την εκπόρθηση μιας πόλεως και πριν τη μοιρασιά των λαφύρων ἔδιναν γέρας, δηλ. βραβεῖο τιμῆς ἔνεκεν σ' ὅποιον διέπρεπε κατά την ἄλωση.

Ἐτο' εἶπ' αὐτός και κάθισε· κι ορθώθηκ' ο Ατρείδης,
ηγέτης του στρατεύματος, ο ἥρως Αγαμέμνων,
με σωθικά φαρμακερά, σκοταδολυσσασμένα,
και με τα μάτια σα φωτιά να σπινθηροβολούνε.

105. Με αγριάδα κοίταξε τον Κάλχαντα και εἶπε:

«Μάντη κακῶν· ευχάριστα ουδέποτε σου μού 'πες.

Τα μέσα σου αποζητούν κακά να προμαντεύεις·
καλό δεν μου ξεστομίσεις γή μού 'χεις κανομένο.

Και τώρ' ακόμα σ' Αχαιούς μαντείες ξεστομίζεις,

110. ὅτι για τούτο ο θεός παθήματα μας στέλνει,

αφού δεν αποδέχτηκα τα λύτρα για την κόρη,
επειδή τάχα την ποθώ στον οἶκο να την έχω.

Ε, ναι, λοιπόν, την προτιμῶ από την Κλυταιμνήστρα,
τη νόμιμη συντρόφισσα! Κατώτερη δεν είναι

115. στην ομορφάδα, στη φτιαξιά, στη γνώση και στα ἔργα.

Αν ὅμως είναι για καλό, την κόρη θα τη στείλω!

Θέλω τους άντρες ζωντανούς και ὄχ' αποθαμένους.

Ὡστόσο, γέρας¹ φέρτε μου, για μην εἶμαι μόνος

αβράβευτος στους Αχαιούς· αὐτό δεν είναι πρέπον.

120. Το βλέπετ', ἄλλωστε, κι εσεῖς· το γέρας μου το χάνω».

Και τότε' ο γοργοπόδαρος ο Αχιλλέας εἶπε:

«Ατρείδη ενδοξότατε, πιο ἀπληστε ἀπ' ὅλους,

πώς οι γενναῖοι Αχαιοὶ να βρουν να δώσουν γέρας;

Δεν ξέρουμε αν βρίσκονται αμοίραστα ἀπό δαῦτα!

125. Ἀπ' ὅσα κάστρα πήραμε τα λάφυρα δοθήκαν

και δεν αρμόζει στο στρατό να ξαναμοιραστούνε.

Μα 'σύ, προς χάριν του θεοῦ την κοπελιά να στείλεις

κι ἀπέ τριπλά και τετραπλά θ' ανταμειφθῆς, αν δώσει

ο Δίας κι εκπορθήσουμε το κάστρο του Ιλίου».

130. Κι ο ἄρχος Αγαμέμνονας τ' ἀπάντησε και του 'πε:

«Την αντρεία θεόμορφε² Πηλεΐδη, κι αν την ἔχεις,

με δόλο δεν με ξεπερνάς, κι οὔτε μ' ἀλλάζεις γνώμη·

εσύ νά 'χεις το δῶρο σου κι εγώ να το στεροῦμαι!

Γί' αὐτό και με παρακινεῖς να τους τη δώκω πίσω;

135. Ἐτσι και οι ατρόμητοι Αργίτες μου προσφέρουν

.....

2. Η φαντασία των αρχαίων απέδιδε στους θεούς νεανικότητα, μεγάλο σώμα και ωραία μορφή. Ο Ποιητής ονομάζει τους ἥρωες και τις ηρωίδες *θεοείκελους*, *ἐπιείκελους* κλπ.

- ἄρσαντες κατὰ θυμὸν ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
 εἰ δέ κε μὴ δώσωσιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
 ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
 ἄξω ἑλών· ὁ δέ κεν κεχολώσεται ὄν κεν ἴκωμαι.
140. ἀλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὐτίς,
 νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλα διαν,
 ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδῆς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἑκατόμβην
 θείομεν, ἂν δ' αὐτήν Χρυσσηΐδα καλλιπάρηον
 βήσομεν· εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω,
145. ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ διὸς Ὀδυσσεὺς
 ἢ ἐ σὺ Πηλεΐδη πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν,
 ὄφρ' ἦμιν ἐκάεργον ἰλάσσειαι ἱερά ρέξας.
 Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς·
 ὦ μοι ἀναιδείην ἐπιειμένε κερδαλεόφρον
150. πῶς τίς τοι πρόφρων ἔπεσιν πείθεται Ἀχαιῶν
 ἢ ὁδὸν ἐλθέμεναι ἢ ἀνδράσιν ἴφι μάχεσθαι;
 οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἔνεκ' ἤλυθον αἰχμητῶν
 δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὐ τί μοι αἴτιοί εἰσιν·
 οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν οὐδὲ μὲν ἵππους,
155. οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβόλακι βωτιανείρῃ
 καρπὸν ἐδηλήσαντ', ἐπεὶ ἦ μάλα πολλὰ μεταξὺ
 οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα·
 ἀλλὰ σοὶ ὦ μέγ' ἀναιδὲς ἄμ' ἐσπόμεθ' ὄφρα σὺ χαίρῃς,
 τιμὴν ἀρνύμενοι Μενελάῳ σοὶ τε κυνῶπα
160. πρὸς Τρώων· τῶν οὐ τι μετατρέπη οὐδ' ἀλεγίζεις·
 καὶ δὴ μοι γέρας αὐτὸς ἀφαιρήσεσθαι ἀπειλεῖς,
 ὦ ἔπι πολλὰ μόγησα, δόσαν δέ μοι νῆες Ἀχαιῶν.
 οὐ μὲν σοὶ ποτε ἴσον ἔχω γέρας ὀππότε' Ἀχαιοὶ
 Τρώων ἐκπέρσωσ' εὐ ναιόμενον πτολίεθρον·
165. ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον πολυάϊκος πολέμοιο
 χειῖρες ἐμαὶ διέπουσ'· ἀτὰρ ἦν ποτε δασμὸς ἴκηται,
 σοὶ τὸ γέρας πολὺ μεῖζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε
 ἔρχομ' ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπεὶ κε κάμω πολεμίζων.
 νῦν δ' εἴμι Φθίῃ δ', ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστιν
170. οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' οἴω

.....
 1. Η ναὺς χαρακτηρίζεται **μέλαινα**, ἐπειδὴ ἦταν ἐπιχρισμένη με πίσσα. Ἄλλοι ἐρμηνεύουν ὅτι τὸ **σκοῦρο**, οφείλεται στο χρώμα που παίρνει κάθε ξύλο ἀπὸ το νερό, τον ἥλιο και τον ἀέρα.

- γέρας, να είν' αντάξιο στα θέλω μου, το παίρνω.
 Αν όμως δεν μου δώσουνε, ο ίδιος θα το πάρω·
 του Οδυσσέα, του Αίαντα, γή το δικό σου γέρας,
 και σ' όποιον πάω, σίγουρα εκείνος θα χολιάσει.
- 140.Μα θά 'ρθει ώρα κι όλ' αυτά θα τα ξενασκεφτούμε.
 Καράβι μαύρο¹ σύρτετε στο πέλαγο το θείο²
 με λαμνοκόπους εκλεκτούς, να βάλουμ' εκατόμβη,
 τη Χρυσήδα έπειτα που 'ν' όλο δροσεράδα,
 και καπετάνιος να σταθεί κάποιος απ' τους ηγέτες·
- 145.Ιδομενέας, Αίαντας γή θεϊκός Δυσσέας,
 είτε κι εσύ, πιο φοβερέ απ' όλους μας, Πηλείδη,
 για να μερώσεις το θεό με τις τελετουργίες».
 Κι είτε στραβοκοιτώντας τον ο γρήγορος Πηλείδης:
 «Αλίμονο, ξετσιώπτε και συμφεροντολόγε,
- 150.Πώς κάποιος απ' τους Αχαιούς πρόθυμα θα σ' ακούσει,
 και σε καρτέρι θα στηθεί γή πόλεμο θα κάνει;
 Ελόγου μου δεν ήρθα 'δώ να μάχομαι τους Τρώες
 τους μαχητές, γιατί ποτέ δεν φταίξανε σ' εμένα.
 Ποτέ δεν μας αρπάξανε γελάδες ή φοράδες·
- 155.ποτέ τους απ' τη γόνιμη, λεβεντογέννα Φθία,
 δεν ερημώσανε σοδειά, γιατ' είν' ανάμεσά μας
 όρη βαθύσκιωτα πολλά, θάλασσα ταραχώδης,
 μα ήρθαμε για χάρη σου αναιδοφορτωμένε,
 του Μενελάου την τιμή να σώσουμ' απ' τους Τρώες,
- 160.κι ελόγου σου, σκυλόμορφε, ούτε το λογαριάζεις.
 Με φοβερίζεις πως θα 'ρθείς το γέρας μου να πάρεις,
 που βασανοπαιδεύτηκα κι Αργίτες μου το δώσαν.
 Δεν έχουμ' ίση μοιρασιά κάθε που οι Αργίτες
 καλοκατοίκητο καστρί αρπάξουμ' απ' τους Τρώες.
- 165.Από τα χέρια μου περνά το βάρος του πολέμου,
 και μόλις γίνει μοιρασιά το πρώτο δώρο παίρνεις·
 εγώ το δευτερότερο, μα καλοδέχομαί το,
 κι από τον πόλεμο γυρνώ κατάκοπος στα πλοία.
 Μα, δα, τό 'χω καλύτερο στη Φθία να γυρίσω
- 170.με τα καμπύλα³ τα σκαριά, γιατί δεν το νομίζω

.....
 2.«Ο ποιητής ονομάζει *διον*, δηλαδή *θεϊκό*, *θείο*, κάθε τι που είναι επιβλητικό, και το αποδίδει σε αντικείμενα που σχετίζονται με θεούς, αλλά και στους ήρωες» (Μιστριώτης).

- ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.
 Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 φεῦγε μάλ' εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται, οὐδέ σ' ἔγωγε
 λίσσομαι εἶνεκ' ἐμῆιο μένειν· πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι
 175.οἷ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεὺς.
 ἔχθιστος δέ μοι ἐσσι διοτρεφέων βασιλῆων·
 αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε·
 εἰ μάλα καρτερός ἐσσι, θεὸς που σοὶ τό γ' ἔδωκεν·
 οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσὶ τε σῆς καὶ σοῖς ἐτάροισι
 180.Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω,
 οὐδ' ὄθομαι κοτέοντος· ἀπειλήσω δέ τοι ὦδε·
 ὡς ἔμ' ἀφαιρεῖται Χρῦσηϊδα Φοῖβος Ἀπόλλων,
 τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηϊ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἐτάροισι
 πέμψω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρηον
 185.αὐτὸς ἰὼν κλισίην δὲ τὸ σὸν γέρας ὄφρ' ἐῦ εἰδῆς
 ὄσσον φέρτερός εἰμι σέθεν, στυγέη δὲ καὶ ἄλλος
 ἴσον ἐμοὶ φάσθαι καὶ ὁμοιωθήμεναι ἄντην.
 Ὡς φάτο· Πηλεΐωνι δ' ἄχος γένετ', ἐν δέ οἱ ἦτορ
 στήθεσσι λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν,
 190.ἦ ὄ γε φάσγανον ὄξυν ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
 τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, ὃ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρίζοι,
 ἦε χόλον παύσειεν ἐρητύσειέ τε θυμόν.
 εἶος ὃ ταυθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
 ἔλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, ἦλθε δ' Ἀθήνη
 195.οὐρανόθεν· πρὸ γὰρ ἦκε θεὰ Λευκώλενος Ἥρη
 ἄμφω ὁμῶς θυμῶ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
 στῆ δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεΐωνα
 οἴω φαινομένη· τῶν δ' ἄλλων οὐ τις ὄρατο·
 θάμβησεν δ' Ἀχιλεὺς, μετὰ δ' ἐτράπετ', αὐτίκα δ' ἔγνω
 200.Παλλάδ' Ἀθηναίην· δεινῶ δέ οἱ ὄσσε φάανθεν·

3.Η φρ. «*νηυσὶ κορωνίσιν*» χαρακτηρίζει το *ελικοειδές* της *πλώρης* και της *πρύμνης*.

1.Οι Αχαιοὶ πρὶν αποβιβαστοῦν στην Τροία κατέλαβαν τὴν Τένεδο. Τότε διοργανώθηκε γλέντι. Ο Αχιλλέας φιλονίκησε με τὸν Ἀγαμέμνονα γιατί δεν τὸν κάλεσε ἀπὸ τοὺς πρώτους και ἀπειλήσε πως θα γυρίσει στη Φθία. Μάταια οἱ ἄλλοι βασιλιάδες προσπάθησαν να τὸν μαλακώσουν, ἐπενέβη ὁμῶς ἡ Θέτιδα και τὸν συμφιλίωσε με τὸν Ἀγαμέμνονα. Ἀργότερα, πάνω στο γλέντι, ο Αχιλλέας μάλωσε με τὸν Οδυσσεά, ο οποίος ισχυριζόταν ὅτι ἡ Τροία θα κατακτηθεῖ με πανουργία ενώ ο Πηλεΐδης επέμενε ὅτι θα κυριεύσουν τὴν πόλη με ἀνδρεία. Στον Ἀγαμέμνονα εἶχε δοθεῖ ἕνας χρησμός που ἔλεγε ὅτι ἀν κάποτε ἀκούσει τοὺς βασιλιάδες να μαλώνουν σημαίνει ὅτι ἡ ἐκστρατεία θα ἔχει αἴσια ἐκβάση. Ἀκούγοντάς τοὺς λοιπὸν να διαπληκτίζονται χαιρόταν. Ἡ σύγκρουση ἐδῶ ἀνά-

- πως θά 'μαι 'δώ ατίμητος και πλούτη να σου φέρνω».
- Κι ο άρχος Αγαμέμνονας τ' απάντησε και του 'πε:
 «Να φύγεις αν το 'πιθυμείς! Δε θα παρακαλέσω
 να μείνεις για χατίρι μου. Πλάι μου έχω κι άλλους
 175.που με τιμούν, και προπαντός τον πάνσοφο τον Δία.
 Μου είσαι μισητότερος απ' όλους τους αρχόντους·
 πάντα σ' αρέσει ο τσακωμός, ο πόλεμος κι η μάχη¹·
 κι αν είσαι δυνατότερος, θεός στο 'χει δοσμένο.
 Με τα σκαριά στον τόπο σου να πάς· τους εδικούς σου²,
 180.τους Μυρμιδόνες³, πρόσταζε κι ούτε σε λογαριάζω.
 Δε νοιάζομαι αν θύμωσες και σ' απειλώ με τούτο:
 ως παίρνει από μένανε ο Φοίβος τη Χρυσήδα,
 -που με συντρέφους και σκαρί δικό στον κύρη της θα στείλω-
 έτσι τη δροσομάγουλη Βρισηίδα απ' τη σκηνή σου
 185.μόνος θα 'ρθώ, το δώρο σου θα πάρω, για να μάθεις
 το πόσο είμ' ανώτερος, κι άλλος κανείς να τρέμει
 και να λογιέται ίσος μου κι όμοιος στην αρχοντιά μου».
- Έτσ' είπ' ο Αγαμέμνονας· κι αντάριασ' ο Πηλείδης
 και διχογνώμησ' η καρδιά μες στα δασιά του στήθη:
 190.γή το σπαθί το κοφτερό να σύρει απ' το μερί του,
 κι αφού σκορπίσει τς Αχαιούς να σφάξει τον Ατρείδη
 γή να κρατήσει την οργή και τον θυμό να πάψει.
 Κι όσο τα στριφογύρναγε στο νου και στην καρδιά του
 και ξέσερνε το ξίφος του, η Αθηνά Παλλάδα
 195.κατεβηκ' απ' τον ουρανό· την έστελνε η Ήρα
 η λευκοχέρα, που τους δυό εφρόντιζε κι αγάπα.
 Στάθηκ' οπίσω κι άρπαξε τα ολόξανθα μαλλιά του.
 Μόνο σ' αυτόν φαινότανε· άλλος δεν την εθώρειε!
 Στράφηκ' αυτός κατάπληκτος κι αμέσως ένοιωσέ την
 200.και του φανερωθήκανε φρικτά τα δυό της μάτια,

.....

μεσα στον Αγαμέμνονα και τον Αχιλλέα για λόγους φιλοτιμίας, πιθανόν να έχει το πρότυπό της στο περιστατικό που συνέβη ανάμεσα στους δυό ήρωες στην Τένεδο (Σχολία).

2.«Το *σίγμα* [στο αρχαίο κείμενο] πλεονάζει, πράγμα που φανερώνει τη σύγχυση και τον εκνευρισμό του Αγαμέμνονα», παρατηρεί ο Ευστάθιος, και ο *Διονύσιος Αλικαρνασσεύς (ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ, 14, 106.)* σχολιάζει: Ο πλεονασμός είναι άχαρος, αηδιαστικός και δυσάρεστος, γιατί ο συριγμός ακούγεται σαν κάτι παράλογο και θηριώδες, παρά λογικό.

3.«Ο Αιακός ήταν γιος του Δία και βασίλευε στην Αίγινα [η οποία ονομαζόταν Μυρμιδονία]. Λέγεται λοιπόν ότι αυτός, βλέποντας την χώρα του *ολιγανδρούσαν*, ευχήθηκε στον Δία, εκείνος έκανε *τους μύρμικας* ανθρώπους και εξ αυτού ονομάστηκαν *Μυρμιδόνες*» (Σχολιαστής).

- καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
τίπτ' αὐτ' αἰγίοχοιο Διὸς τέκος εἰλήλουθας;
ἦ ἴνα ὕβριν ἴδη Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαο;
ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι οἶω·
205. ἦς ὑπεροπλήσι τάχ' ἂν ποτε θυμὸν ὀλέσση.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τὸ σὸν μένος, αἶ κε πίθηαι,
οὐρανόθεν· πρὸ δέ μ' ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
210. ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἔλκεο χειρί·
ἀλλ' ἦτοι ἔπεσιν μὲν ὀνειδισον ὡς ἔσεται περ·
ᾧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
καὶ ποτέ τοι τρίς τόσσα παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα
ὑβριος εἵνεκα τῆσδε· σὺ δ' ἴσχειο, πείθεο δ' ἡμῖν.
215. Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
χρῆ μὲν σφωῖτερόν γε θεὰ ἔπος εἰρύσσασθαι
καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ᾧς γὰρ ἄμεινον·
ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθεται μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.
Ἦ καὶ ἐπ' ἀργυρῆ κώπη σχέθε χεῖρα βαρεῖαν,
220. ἄψ δ' ἐς κουλεὸν ᾧσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
μύθῳ Ἀθηναίης· ἦ δ' Οὐλύμπον δὲ βεβήκει
δώματ' ἐς αἰγίοχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.
Πηλεΐδης δ' ἐξαὔτις ἀταρτηροῖς ἐπέεσσι
Ἀτρεΐδην προσέειπε, καὶ οὐ πῶ λῆγε χόλοιο·
225. οἴνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο
οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῶ θωρηχθῆναι
οὔτε λόχον δ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν
τέτληκας θυμῷ· τὸ δέ τοι κῆρ εἶδεται εἶναι.
ἦ πολὺν λῳίόν ἐστι κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν
230. δῶρ' ἀποαιρεῖσθαι ὅς τις σέθεν ἀντίον εἶπη·
δημοβόρος βασιλεὺς ἐπεὶ οὐτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·

.....
1. Η φρ. «ἔπεα πτερόεντα» είναι τυπική για τον προφορικό λόγο, ο οποίος εκφερόμενος ζωηρά και γρήγορα τέμνει τον αέρα όπως το φτερό, σχολιάζει ο Ευστάθιος. Σήμερα χαρακτηρίζονται έτσι τα λόγια χωρίς ιδιαίτερη σημασία, αφού μπορούν να αμφισβητηθούν γιατί δεν έχουν καταγραφεί.

2. Ο Δίας χαρακτηρίζεται *αἰγίοχος*, *ασπιδοφόρος*, διότι κραδαίνει την σκοτεινή και φοβερή ασπίδα, την *αίγίδα*, την φτιαγμένη από το δέρμα της *Αμαλθείας*, της *αίγας* που τον είχε θηλάσει, ως σύμβολο της θύελλας και της καταιγίδας. Κατ' άλλους είναι η μεταλλική ασπίδα που φιλοτεχνήθηκε από τον Ἡφαίστο και κοσμήθηκε με εκατό χρυσούς θυσάνους (Ο 308), είχε δε ζωγραφισμένη την *Ἐριδα*, την *Ἀλκήν*, την *Ἰωκῆν* και την κεφαλή της *Γοργούς* στο κέντρο, την μεταχειρίζεται δε η Αθη-

- κι εφώναξέ της κι είπε της με λόγους που πετούνε¹:
 «Τι θέλεις κι ήρθες επαδά κόρη τ' ασπιδοφόρου²;
 Μήπως να δεις του άρχοντ' Αγαμέμνονα την ύβρη;
 Μα θα σου πω ξεκάθαρα τι θ' απογίνει τώρα:
205. απ' τον πολύ του ξιπασμό αμέσως θ' αποθάνει».
 Κι η 'στραφτομάτα³ Αθηνά τ' απάντησε και του 'πε:
 «Την όργητά σου ήρθα δώ να πάψω κι άκουσέ με.
 Κατέβηκα απ' τον ουρανό· μ' έχει σταλμέν' η Ήρα,
 η λευκοχέρα, που τους δυο φροντίζει κι αγαπάει.
210. Σταμάτησε τον τσακωμό και μη τραβάς το ξίφος·
 ωστόσο, τρόπιασέ-τονε με λόγια που ταιριάζουν,
 και λέω σου ξεκάθαρα πως θα γενεί και τούτο:
 δώρα λαμπρά, τριπλάσια θα σου αποδοθούνε
 γί αυτή την ύβρη· γροίκα μας λοιπόν και συγκρατήσου».
215. Και τότε' ο γοργοπόδαρος ο Αχιλλέας είπε:
 «Τα λόγια σου πρέπει, θεά, καλά να τα φυλάξω
 κι ας φαρμακώθηκα πολύ· αυτό 'ναι το συμφέρον.
 Απού γροικάει τους θεούς, γροικιέται κι από κείνους».
 Έτσ' είπε και συγκράτησε το δυνατό του χέρι
220. στην αργυρένια τη λαβή κι έχωσε μες στη θήκη
 το ξίφος υπακούοντας, κι η Αθηνά επήγε
 στα δώματα τ' Ολύμπιου με τς άλλους αθανάτους.
 Τότε' ο Πηλείδης, στη στιγμή, με λόγια πιπεράτα
 είπε στον Αγαμέμνονα χωρίς να ξεθυμώσει:
225. «Ε, σκυλομάτη, μπέκρακα, που 'χεις καρδιά 'λαφίνας
 κι ουδέποτε οπλίστηκες μ' άντρες να βγεις στη μάχη
 κι ούτ' η ψυχή σου το βαστά μ' Αργίτες αντρειωμένους
 να βγεις καρτέρι· θάνατος ετούτο σου φαντάζει.
 Στ' αλήθεια, προτιμότερο τό 'χεις ν' αρπάξεις δώρα
230. μες από το στρατόπεδο απ' όποιον σ' αντιτινεί!
 Ε, δημοβόρε βασιλιά· σε τιποτένιους άρχεις⁴,

.....

νά και ενίστε ο Απόλλωνας. *Αίγίς*, κατ' άλλην εκδοχή, είναι ο επενδύτης, από το δέρμα της εν λόγω αίγας, τον οποία φορούσε η Αθηνά, και εξ αυτής οι ιερείές της.

3. Με το (α)στραφτομάτα αποδίδουμε το τυπικό επίθ. της Αθηνάς «γλαυκώπις: παρά τὸ γλαύσειν, ὃ ἐστὶ λάμπειν». Ο Ηούχιος επεξηγεί: *Φοβεράν ἐν τῷ ὀράσθαι, λαμπρόφθαλμος, εὐόφθαλμος. Γλαυκός*: ο λαμπρός, ο στιλπνός -*γλαυκή θάλασσα* λέει ο Όμηρος· *γλαυκή ήώς* λέει ο Θεόκριτος.

Κατ' άλλην έννοια γλαυκός είναι αυτός που παίρνει τις διάφορες αποχρώσεις του γαλάζιου ή γκρι.

4. Ίσως ο Αχιλλέας περιέμενε αντίδραση από τους άνδρες τους στρατεύματος στην κατάφορη αδικία του Αγαμέμνονα, αλλά επειδή έμειναν απαθείς τους αποκαλεί *ούτιδανούς*.

- ἧ γὰρ ἂν Ἀτρεΐδη νῦν ὕστατα λωβήσαιο.
 ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι·
 ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐ ποτε φύλλα καὶ ὄζους
235. φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομῆν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
 οὐδ' ἀναθλήσει· περὶ γὰρ ῥά ἐ χαλκὸς ἔλεψε
 φύλλά τε καὶ φλοίων· νῦν αὖτέ μιν νῖες Ἀχαιῶν
 ἐν παλάμης φορέουσι δικασπόλοι, οἳ τε θέμιστας
 πρὸς Διὸς εἰρύναται· ὁ δέ τοι μέγας ἔσσεται ὄρκος·
240. ἦ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἴξεται νίης Ἀχαιῶν
 σύμπαντας· τότε δ' οὐ τι δυνήσεται ἀχνύμενός περ
 χραϊσμῆιν, εὖτ' ἂν πολλοὶ ὑφ' Ἔκτορος ἀνδροφόνοιο
 θνήσκοντες πίπτωσι· σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
 χωόμενος ὃ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισας.
245. Ὡς φάτο Πηλεΐδης, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ
 χρυσεῖοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἔζετο δ' αὐτός·
 Ἀτρεΐδης δ' ἐτέρωθεν ἐμήνιε· τοῖσι δὲ Νέστωρ
 ἠδυνεπῆς ἀνόρουσε λιγύς Πυλίων ἀγορηγῆς,
 τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν ἀυδῆ·
250. τῶ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
 ἐφθίαθ', οἳ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἡδ' ἐγένοντο
 ἐν Πύλῳ ἠγαθέη, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἄνασσαν·
 ὃ σφιν ἐν φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 ὦ πόποι ἦ μέγα πένθος Ἀχαιῖδα γαῖαν ἰκάνει·
255. ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες
 ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχαροῖατο θυμῶ
 εἰ σφῶϊν τάδε πάντα πυθοῖατο μαρναμένοϊιν,
 οἳ περὶ μὲν βουλὴν Δαναῶν, περὶ δ' ἔστέ μάχεσθαι.
 ἀλλὰ πίθεσθ'· ἄμφω δὲ νεωτέρω ἔστων ἐμεῖο·
260. ἤδη γὰρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοισιν ἠέ περ ὑμῖν
 ἀνδράσιν ὠμίλησα, καὶ οὐ ποτέ μ' οἳ γ' ἀθέριζον.
 οὐ γὰρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι,
 οἷον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν
 Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον
265. Θησέα τ' Αἰγεΐδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν·

- .....
1. Ο ὄρκος γίνοταν με ανάταση του σκῆπτρου και ἦταν επίσημος (Αριστοτέλης, **ΠΟΛΙΤΙΚΑ** 1285 b).
 2. Οι βασιλεῖς διεφύλασσαν ως **δικασπόλοι τὰς θέμιστας**, τις εντολές του Δία, ἔχοντας πλάι τους **τὴν Θέμιδα**, προσωποποίηση της **δικαιοσύνης** και προστάτιδα του **δικαίου**.
 3. Η λ. **ποθὴ** ἔχει την έννοια της επιθυμίας για κάτι που οποίο εἶχαμε και τώρα μας λείπει.

- αλλιώς Ατρείδη θά 'τανε η ύστερη βρισιά σου!
Μα τώρα κάτι θα σου πω κι όρκο βαρύ θα κάμω·
ναι, μα το σκήπτρο¹ τούτο 'δώ, που δεν θα βλασταρίσει,
- 235.αφού στα όρη άφησε κορμό αποκομμένο
και του καθάρισ' ο χαλκός τα φύλλα και τη φλούδα,
κι εδά στα χέρια το κρατούν οι δικαστές Αργίτες,
εκείνοι που ορίζουνε τα θέσφατα² του Δία·
ετούτος θά 'ναι ο βαρύς ο όρκος που θα πάρω:
- 240.την έλλειψη³ μου κάποτε θα νοιώσουν οι Αργίτες,
κι εσύ θα είσ' ανήμπορος στον πόνο τους να τρέξεις,
καθώς πολλοί θα πέφτουνε απ' τ' Έκτορα το χέρι,
τ' αντροφονιά, και τότε δα, όλο φαρμάκι θά 'σαι,
αφού δεν εξετίμησες τον πιό αντρειωμένο».
- 245.Έτσ' ο Πηλείδης είπε του και πέταξε στο χώμα⁴
το σκήπτρο το χρυσόκαρφο και κάθισε πιο πέρα.
Από την άλλη τη μεριά λυσσούσε ο Ατρείδης,
κι ορθώθηκε ο Νέστορας, αγορητής Πυλίων,
με τη λαλιά που έρεε γλυκύτερ' από μέλι.
- 250.Στὰ χρόνια του περάσανε δύο γενεές ανθρώπων
θνητών, που γεννηθήκανε μ' αυτόν κι ανατραφήκαν
στην Πύλο την εξαίρετη· βασίλεψε στην τρίτη.
Αυτός, λοιπόν, με φρόνηση αγόρευσε και είπε:
«Πω, πω, μεγάλη συμφορά ξεσπά στην Αχαΐα,
- 255.και θα χαρεί ο Πριάμος, τα τέκνα του Πριάμου,
κι οι Τρωαδίτες οι λοιποί θα το φχαριστηθούνε⁵,
αν μάθουν πως τσακώνεστε για όλ' αυτά οι δυο σας,
που ξεπερνάτε τς Αχαιούς στη γνώση και στη μάχη.
Αφουγκραστείτε μου κι οι δυό· νεότεροί μου είστε.
- 260.Κάποτ' εγώ σχετίστηκα μ' άντρες καλύτερους σας,
π' ουδέποτε μ' απήφησαν και πάντα με τιμούσαν.
Άντρες δεν είδα σαν αυτούς· τέτοιους δεν θ' ανταμώσω,
ως ήταν ο Πειρίθοος, ο Δρύαντας ο άρχος,
ο θεϊκός Πολύφημος, Εξάδιος, Καινέας,
- 265.Θησέας, του Αιγέως γιος, ίδιος με αθανάτους.

4.«Θυμός τὰ μετὰ χείρας έχόμενα ρίπτει» (Σχολιαστής)· και «ό θυμός άρχοντας διαστρέφει και τους άρίστους άνδρας» (Αριστοτέλης, ΠΟΛΙΤΙΚΑ 1287 a, 31).

5.Με αυτού του είδους την ηθοποίηση κινεί τα πάθη των ακροατών, διότι ο έπαινος των εχθρών είναι ερεθιστικός· αντιδιαστέλλει τον Αγαμέμνονα με τον Πριάμο και τον Αχιλλέα με τον Έκτορα.

- κάρτιστοι δὴ κείνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν·
κάρτιστοι μὲν ἔσαν καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο
φηρσὶν ὄρεσκῶοισι καὶ ἐκπάγλως ἀπόλεσαν.
καὶ μὲν τοῖσιν ἐγὼ μεθομίλεον ἐκ Πύλου ἐλθῶν
- 270.τηλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί·
καὶ μαχόμεν κατ' ἔμ' αὐτὸν ἐγὼ· κείνοισι δ' ἂν οὐ τις
τῶν οἱ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο·
καὶ μὲν μεν βουλέων ξύνιεν πείθοντό τε μύθῳ·
ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὑμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον·
- 275.μήτε σὺ τόνδ' ἀγαθός περ ἐὼν ἀποαίρεο κούρην,
ἀλλ' ἔα ὡς οἱ πρῶτα δόσαν γέρας υἴες Ἀχαιῶν·
μήτε σὺ Πηλεΐδῃ 'θελ' ἐριζέμεναι βασιλῆϊ
ἀντιβίην, ἐπεὶ οὐ ποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧ τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.
- 280.εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ,
ἀλλ' ὅ γε φέρτερός ἐστιν ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει.
Ἀτρεΐδῃ σὺ δὲ παῦε τεδὸν μένος· αὐτὰρ ἔγωγε
λίσσομ' Ἀχιλλῆϊ μεθέμεν χόλον, ὃς μέγα πᾶσιν
ἔρκος Ἀχαιοῖσιν πέλεται πολέμοιο κακοῖο.
- 285.Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα γέρον κατὰ μοῖραν ἔειπες·
ἀλλ' ὄδ' ἀνήρ ἐθέλει περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων,
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν, ἅ τιν' οὐ πείσεσθαι οἴω·
- 290.εἰ δὲ μιν αἰχμητὴν ἔθεσαν θεοὶ αἰὲν ἑόντες
τοῦνεκά οἱ προθέουσι νονεΐδεα μυθήσασθαι;
Τὸν δ' ἄρ' ὑποβλήδην ἡμείβετο δῖος Ἀχιλλεύς·
ἦ γὰρ κεν δειλός τε καὶ οὐτιδανὸς καλεοίμην
εἰ δὴ σοὶ πᾶν ἔργον ὑπέιξομαι ὅττι κεν εἵπης·
- 295.ἄλλοισιν δὴ ταῦτ' ἐπιτέλλο, μὴ γὰρ ἔμοιγε
σήμαιν'· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι σοὶ πείσεσθαι οἴω.
ἄλλο δὲ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλο σῆσι·
χερσὶ μὲν οὐ τοι ἔγωγε μαχήσομαι εἵνεκα κούρης
οὔτε σοὶ οὔτε τῷ ἄλλῳ, ἐπεὶ μ' ἀφέλεσθέ γε δόντες·
- 300.τῶν δ' ἄλλων ἅ μοι ἐσσι θεοῖ παρὰ νηϊ μελαίνῃ

.....
1.Επειδὴ ὁ ποιητὴς δὲν ἀρκείται στα Τρωικά, ἀλλὰ ἀρέσκειται να ὁμορφαίνει την ποιήσή του και με προγενέστερες ιστορίες, χρησιμοποιεῖ τον υπέρρηγο Νέστορα για τις διηγῆσεις αυτές. Ἐτσι, ἐδὼ α-

- Απ' όλους όσους θρέφει η γης πανίσχυροι σταθήκαν·
 και ήτανε πανίσχυροι, γιατί θεριά βουνίσια¹
 πανίσχυρα πολέμησαν, φρικτά ξεκάνοντάς τα!
 Μ' αυτούς συναναστράφηκα φτασμένος απ' την Πύλο
- 270.-ήμουν σε χώρα μακρινή κι αυτοί με προσκαλέσαν!
 Τους πολεμούσα μοναχός, και τωρινός ουδένας
 απ' όσους βρίσκονται στη γης θα μάχοταν μ' εκείνους,
 και τις δικές μου τις βουλές καλογροικούσανέ τις.
 Γροικάτε μου λοιπόν κι εσείς· που πείθεται, καλιά 'ναι!
- 275.Ούτε κι εσύ, ως ευγενής την κόρη να του πάρεις·
 Λείπε-τηνε, γιατί σ' αυτόν, είναι πρωτοδοσμένη.
 Μήτε κι εσύ με βασιλιά, Πηλείδη, να τα βάζεις,
 αφού άλλος δεν έτυχε όμοιας τιμής κι αξίας
 με σκηπτροφόρο, που 'χει τον ο Δίας τιμημένο.
- 280.Κι αν είσαι δυνατότερος ως γιός θεάς, εκείνος
 εξουσιάζει πιο πολλούς κι ανώτερος λογιέται.
 Κι εσύ Ατρείδη· το θυμό παράτα, κι εγώ, πάλι,
 θα ικετεύσω την οργή ν' αφήσει ο Πηλείδης,
 που 'ναι στους Αχαιούς φραγμός του φοβερού πολέμου».
- 285.Κι ο άρχος Αγαμέμνονας τ' απάντησε και του 'πε:
 «Έτσι είν' ετούτα γέροντα· καθώς ταιριάζει τά 'πες.
 Μα 'λόγου του επιθυμεί να είναι πάν' απ' όλους
 και σ' όλους νά 'ναι αρχηγός· όλους να τους ορίζει
 κι όλους αυτός να κυβερνά· όμως, κανείς δεν θέλει.
- 290.Κι αν οι αιώνιοι θεοί τον κάμανε γενναίο,
 του δίνουν το δικαίωμα βρισιές να ξεστομίζεις».
 Αμέσως τον διέκοψε ο Αχιλλέας κι είπε:
 «Δειλός θ' αποκαλούμωνα, σ' αλήθεια, τιποτένιος,
 αν σ' ό,τι και να μού 'λεγες εγώ θά 'κανα πίσω.
- 295.Σ' άλλους ετούτα πρόσταζε· διάτες να μη μου δίνεις·
 ούτε θαρρώ πως από δω και πέρα θα σ' ακούω.
 Μα κάτι άλλο θα σου πω και βάλ' το στο μυαλό σου:
 στα χέρια με τα 'σένανε δεν θά 'ρθω για την κόρη·
 μ' εσέναν ή με άλλονε· κι ας δόθηκε ως γέρας.
- 300.Απ' τ' άλλα, τ' αποδέλοιπα που είναι στο καράβι,

.....
 ναφέρεται στην εξόντωση των θηριωδών Κενταύρων από τους Λαπίθες, το αρχαίο και πολεμικό
 έθνος περί τον Ολυμπο και το Πήλιο, πληροφορεί μεταξύ άλλων ο Ευστάθιος

- τῶν οὐκ ἄν τι φέροις ἀνελῶν ἀέκοντος ἐμείο·
 εἰ δ' ἄγε μὴν πείρησαι ἵνα γνῶσι καὶ οἶδε·
 αἰψά τοι αἶμα κελαινὸν ἐρωήσει περὶ δουρί.
 Ὡς τῷ γ' ἀντιβίοισι μαχεσσαμένῳ ἐπέεσσιν
305. ἀνστήτην, λῦσαν δ' ἀγορὴν παρὰ νηυσὶν Ἀχαιῶν·
 Πηλεΐδης μὲν ἐπὶ κλισίας καὶ νῆας εἵσας
 ἦϊε σὺν τε Μενoitιάδῃ καὶ οἷς ἐτάροισιν·
 Ἀτρεΐδης δ' ἄρα νῆα θοὴν ἄλα δὲ προέρυσσεν,
 ἐν δ' ἐρέτας ἔκρινεν ἐείκοσιν, ἔς δ' ἑκατόμβην
310. βῆσε θεῶ, ἀνὰ δὲ Χρυσηΐδα καλλιπάρηρον
 εἶσεν ἄγων· ἐν δ' ἀρχὸς ἔβη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
 Οἱ μὲν ἔπειτ' ἀναβάντες ἐπέπλεον ὑγρὰ κέλευθα,
 λαοὺς δ' Ἀτρεΐδης ἀπολυμαίνεσθαι ἄνωγεν·
 οἱ δ' ἀπελυμαίνοντο καὶ εἰς ἄλα λύματα βάλλον,
315. ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τελεέσσας ἑκατόμβας
 ταύρων ἠδ' αἰγῶν παρὰ θῖν' ἄλῳς ἀτρυγέτοιο·
 κνίσῃ δ' οὐρανὸν ἴκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῶ.
 Ὡς οἱ μὲν τὰ πένοντο κατὰ στρατόν· οὐδ' Ἀγαμέμνων
 λῆγ' ἔριδος τὴν πρῶτον ἐπηπείλησ' Ἀχιλλῆϊ,
320. ἀλλ' ὅ γε Ταλθύβιον τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπε,
 τῷ οἱ ἔσαν κήρυκε καὶ ὀτρῆρῷ θεράποντε·
 ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλλῆος·
 χειρὸς ἐλόντ' ἀγέμεν Βρισηΐδα καλλιπάρηρον·
 εἰ δέ κε μὴ δώησιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
325. ἐλθῶν σὺν πλεόνεσσι· τό οἱ καὶ ρίγιον ἔσται.
 Ὡς εἰπὼν προΐει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
 τῷ δ' ἀέκοντε βάτην παρὰ θῖν' ἄλῳς ἀτρυγέτοιο,
 Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθην,
 τὸν δ' εὖρον παρὰ τε κλισίῃ καὶ νῆϊ μελαίνῃ
330. ἦμενον· οὐδ' ἄρα τῷ γε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς.
 τῷ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένῳ βασιλῆα
 στήτην, οὐδέ τί μιν προσεφώνεον οὐδ' ἐρέοντο·
 αὐτὰρ ὁ ἔγνω ἦσιν ἐνὶ φρεσὶ φώνησέν τε·
 χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

1. Αἱ νῆες χαρακτηρίζονται εἶσαι, δηλαδή καλοζυγισμένες και ἄρα καλόπλευστες.

2. Πατρωνυμικό του Πατρόκλου. Ο Μενότιος ἦταν ἀπὸ τον Οπούντα της Λοκρίδας. «Ο Πάτροκλος ἐπαίξε ἀστραγάλους με τον Κλυσώνυμον τοῦ Ἀμφιδάμαντος, μάλωσε πάνω στο παιχνίδι και τον σκότωσε –ἦταν ἄλλωστε παιδί· ἔτσι ο Μενότιος αναγκάστηκε να τον πάρει, και κατέφυγε εἰς τὴν

- δεν θα βουτήξεις τίποτα χωρίς την θέλησή μου.
 Εμπρός, λοιπόν, δοκίμασε για να το δουν και τούτοι:
 ευθύς το μαύρο αίμα σου το δόρου μου θα βάψει».
- Έτσι, αφού αντάλλαξαν κι οι δυο βαριές κουβέντες,
 305.επάψανε τη σύναξη στα πλοία, κι ο Πηλείδης
 πήγε στα καλοζύγιστα¹ σκαριά και στις σκηνές του,
 μαζί με τους εταίρους του και τον Μενoitιάδη².
 Ο γιος τ' Ατρέα έσυρε στη θάλασσα καράβι,
 γοργό, μ' ερέτες είκοσι κι ανέβασ' εκατόμβη·
- 310.την Χρυσίδα, έπειτα, που 'χε-νε δροσεράδα,
 και καπετάνιο όρισε τον συνετό Δυσσέα.
 Κι όταν στους δρόμους τους υγρούς αρμένιζαν εκείνοι,
 καθαρισμό στρατεύματος επρότειν' ο Ατρείδης·
 κι οι άντρες καθαρίζονταν και στο γιαλό τους ρύπους
- 315.ερίχνανε· κι εκάμανε στον Φοίβο εκατόμβη,
 στην αμμουδιά της θάλασσας, με γίδες και με ταύρους,
 και στριφογύριζ' ο καπνός την τσίκνα στα ουράνια.
 Μ' αυτά καταπιανόντουσαν, αλλά, ο Αγαμέμνων
 δεν ξέχασε την απειλή που 'καμε στον Πηλείδη!
- 320.Τους δυό πιστούς του κήρυκες Ταλθύβιο, Ευρυβάτη,
 ακάματους θεράποντες, εφώναξέ τους κι είπε:
 «Στου Αχιλλέα τη σκηνή τραβάτε, φέρετέ μου
 την κόρη την ολόδροση εδώ, κι αν δε θελήσει
 να τηνε δώσει, μόνος μου θα πάω να την πάρω
- 325.με πιο πολλούς, και τότε, δά, χειρότερό του θά 'ταν».
 Έτσ' είπε και τους έδιωξε, βαριά προστάζοντάς τους.
 Με το στανιό τραβήξανε στις άκαρπης θαλάσσης
 την αμμουδιά, κι ως έφτασαν εκεί, στους Μυρμιδόνες,
 τον βρήκανε μπρος στη σκηνή, στο μαύρο του καράβι
- 330.να κάθεται, και σφίχτηκ' η καρδιά του ως τους είδε·
 αλλά κι αυτοί δειλιάσανε· σταθήκαν ντροπιασμένοι
 κι ούτε που τον χαιρέτησαν κι ούτε που τον ρωτήσαν,
 μα τούτος το κατάλαβε κι εφώναξέ τους κι είπε:
 «Χαίρετε κήρυκες, Διός μαντάτορες κι ανθρώπων.

.....
 Φθίαν πρὸς τὸν Πηλέα, τότε που ἦταν παιδί και ὁ Ἀχιλλεύς. Ὁ Πηλεὺς ἔστειλε και τοὺς δύο πρὸς τὸν Χείρωνα, για να τοὺς διαπαιδαγωγῆσει. Γ' αὐτό ὁ Πάτροκλος ἦταν *ειδήμων τῆς ἰατρικῆς*. Συναναστρεφόμενοι λοιπὸν ἐκεῖ ἔγιναν πολὺ στενοὶ φίλοι, ὥστε ἡ *φιλία αὐτῶν συναριθμεῖται μὲ τὴν τοῦ Ὁρέστου καὶ Πυλάδου καὶ τῶν λοιπῶν*» (Σταγειριῆτης, *ΩΓΥΓΙΑ* τ. 4, σ. 340). Βλ. και Ψ 88 κ.ε.

335. ἄσσον ἴτ'· οὐ τί μοι ὕμμες ἐπαίτιοι ἀλλ' Ἀγαμέμνων,
 ὁ σφῶϊ προΐει Βρισηΐδος εἵνεκα κούρης.
 ἀλλ' ἄγε διογενὲς Πατρόκλεες ἔξαγε κούρην
 καὶ σφῶϊν δὸς ἄγειν· τῷ δ' αὐτῷ μάρτυροι ἔστων
 πρὸς τε θεῶν μακάρων πρὸς τε θνητῶν ἀνθρώπων
340. καὶ πρὸς τοῦ βασιλῆος ἀπηνέος εἴ ποτε δ' αὐτε
 χρειῶ ἐμεῖο γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι
 τοῖς ἄλλοις· ἦ γὰρ ὃ γ' ὀλοῖησι φρεσὶ θύει,
 οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω,
 ὅπως οἱ παρὰ νηυσὶ σόοι μαχέοιντο Ἀχαιοί.
345. Ὡς φάτο, Πάτροκλος δὲ φίλω ἐπεπέιθεθ' ἑταίρω,
 ἐκ δ' ἄγαγε κλισίης Βρισηΐδα καλλιπάρηον,
 δῶκε δ' ἄγειν· τῷ δ' αὐτίς ἴτην παρὰ νῆας Ἀχαιῶν
 ἦ δ' ἀέκουσ' ἅμα τοῖσι γυνὴ κίεν· αὐτὰρ Ἀχιλλεύς
 δακρύσας ἑτάρων ἄφαρ ἔζετο νόσφι λιασθεῖς,
350. θῖν' ἔφ' ἀλὸς πολιῆς, ὀρόων ἐπ' ἀπείρονα πόντον·
 πολλὰ δὲ μητρὶ φίλῃ ἠρήσατο χειῖρας ὀρεγνύς·
 μήτηρ ἐπεὶ μ' ἔτεκές γε μιννθάδιόν περ ἑόντα,
 τιμὴν πέρ μοι ὄφελλεν Ὀλύμπιος ἐγγυαλίξαι
 Ζεὺς ὑψιβρεμέτης· νῦν δ' οὐδέ με τυτθὸν ἔτισεν·
355. ἦ γὰρ μ' Ἀτρεΐδης εὐρὺν κρείων Ἀγαμέμνων
 ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
 Ὡς φάτο δάκρυ χέων, τοῦ δ' ἔκλυε πότνια μήτηρ
 ἡμένῃ ἐν βένθεσσι ἀλὸς παρὰ πατρὶ γέροντι·
 καρπαλίμως δ' ἀνέδν πολιῆς ἀλὸς ἠῦτ' ὀμίχλῃ,
360. καὶ ῥα πάροισ' αὐτοῖο καθέζετο δάκρυ χέοντος,
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξε ἐπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζε·
 τέκνον τί κλαίεις; τί δέ σε φρένας ἴκετο πένθος;
 ἔξαῦδα, μὴ κεῦθε νόω, ἵνα εἶδομεν ἄμφω.
 Τὴν δὲ βαρὺ στενάχων προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
365. οἴσθα· τί ἦ τοι ταῦτα ἰδυίῃ πάντ' ἀγορεύω;
 ὠχόμεθ' ἐς Θῆβην ἱερὴν πόλιν Ἡετίωνος,
 τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἥγομεν ἐνθάδε πάντα·
 καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσι νῆες Ἀχαιῶν,

1. Τα δάκρυα δὲν ἦταν ντροπὴ γιὰ τοὺς ἥρωες, ὅπως λέει καὶ ἡ παροιμία «*ἀεὶ δ' ἀριδάκρυες ἀνέρες ἐσθλοὶ*» (Εὐστάθιος), καὶ «*ἔτοιμον τὸ ἥρωικόν πρὸς δάκρυα*» (Σχολιαστὴς).

2. Κατὰ τὸν Ὀμηρὸν ἡ *Θέτις* κατοικεῖ μετὰ τὸν γέροντα πατέρα τῆς -*σου κύρη τῆς* ὅπως λέμε- τὸν θαλάσσιο, τὸν *ἄλιον* γέροντα *Νηρέα* στα βάθη τῆς θάλασσης, καὶ ὄχι μετὰ τὸν σύζυγό τῆς *Πηλέα*.

- 335.Κοπιάστ' εδώ· σε τίποτα, ελόγου σας, δεν φταίτε,
 μα ο Ατρείδης, που 'στειλε να πάρετε την κόρη.
 Για έλα Πάτροκλ' ευγενή· φέρε την Βρισηίδα
 κι οδήγησέ τηνε σ' αυτούς, και μάρτυρες να γίνουν
 μπρος στους μακάριους θεούς και στους θνητούς ανθρώπους
- 340.και στο σκληρό τον βασιλιά, τη μέρα που θα τύχει
 να πέσουν στην ανάγκη μου και θέλουν να τους σώσω
 από χαμό θανατερό! Τρελάθηκ' ο Ατρείδης
 κι ούτε σε θέση βρίσκεται να δει μπροστά και πίσω,
 πώς δίπλα στα καράβια τους θα πολεμούν οι άντρες!».
- 345.Έτσ' είπ' αυτός· κι ο Πάτροκλος εγροίκησε του φίλου
 κι οδήγησε απ' τη σκηνή την ώρα Βρησηίδα·
 την έδωσε, την πήρανε, γυρίσανε στα πλοία,
 κι η κοπελιά με το στανιό τους κήρυκες ακλούθειε.
 Ο Αχιλλέας έφυγε κλαμένος¹ απ' τους φίλους,
- 350.εκάθισε στην αμμουδιά της ασπροκυματούσας
 κι απλώνοντας τα χέρια του στη μάνα προσευχόταν:
 «Αφού, μάνα, μ' εγέννησες λιγόχρονο, ο Δίας,
 οπού βροντά απ' τα ψηλά, θά 'πρεπε ν' απονέμει
 τιμή σ' εμένα, μα σταλιά δε μ' έχει τιμημένο.
- 355.Ο άρχος Αγαμέμνονας με ντρόπιασε περίσσια
 το γέρας μου αρπάζοντας· ο ίδιος μου το πήρε».
 Έτσ' είπ' αυτός· και γροίκησεν η σεβαστή του μάνα,
 που κάθονταν στου κύρη της², στα βάθη της θαλάσσης.
 Ωσάν ομίχλη πρόβαλε απ' τ' αφρισμένο κύμα,
- 360.πλάι στον γιο της κάθισε που ήταν δακρυσμένος,
 και τον απαλοχάϊδεψε και λέγοντας του είπε:
 «Τι έχεις³ τέκνο μου και κλαις; Τι πόνος σε βαραίνει;
 Βγάλ' το, μη το 'χεις μέσα σου, να ξέρουμε κι οι δυο μας».
 Στέναξ' ο γοργοπόδαρος ο Αχιλλέας κι είπε:
- 365.«Αφού τα ξέρεις, τι τα θες και τα ρωτάς ετούτα;
 Στην πόλη του Ηετίωνα επήγαμε, στη Θήβα⁴,
 κι αφού την εκπορθήσαμε, φέραμ' εδώ τα κούρσα.
 Οι Αχαιοί τα μοίρασαν ως πρέπει μεταξύ τους,

.....
 3.Η ερώτηση είναι ρητορική, διότι η θεά γνωρίζει ότι ο γιος της διαπληκτίσθηκε με τον Αγαμέμνονα· «*θεοί πάντα ίσασι*», οι θεοί γνωρίζουν τα πάντα, όπως πληροφορεί ο Σχολιαστής.

4.Η *Θήβα* ήταν πόλη της Κιλικίας, συνώνυμη της Ελληνικής και Αιγυπτιακής, με βασιλιά τον Ηετίωνα, πατέρα της Ανδρομάχης, πενθερό του Έκτορα.

- ἐκ δ' ἔλον Ἀτρεΐδῃ Χρυσῆϊδα καλλιπάρηον.
 370.Χρύσης δ' αὐθ' ἱερεὺς ἑκατηβόλου Απόλλωνος
 ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
 στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Απόλλωνος
 χρυσέω ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιοὺς,
 375.Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω κοσμήτορε λαῶν.
 ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
 αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·
 ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ,
 ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
 380.χώμενος δ' ὁ γέρων πάλιν ᾤχετο· τοῖο δ' Απόλλων
 εὐξαμένου ἤκουσεν, ἐπεὶ μάλα οἱ φίλος ἦεν,
 ἦκε δ' ἐπ' Ἀργείοισι κακὸν βέλος· οἱ δὲ νυ λαοὶ
 θνήσκον ἐπασύτεροι, τὰ δ' ἐπώχετο κῆλα θεοῖο
 πάντη ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν· ἄμμι δὲ μάντις
 385.εὖ εἰδῶς ἀγόρευε θεοπροπίας ἑκάτοιο.
 αὐτίκ' ἐγὼ πρῶτος κελόμην θεὸν ἰλάσκεσθαι·
 Ἀτρεΐδῃ δ' ἔπειτα χόλος λάβεν, αἶψα δ' ἀναστὰς
 ἠπέιλησεν μῦθον ὃ δὴ τετελεσμένος ἐστί·
 τὴν μὲν γὰρ σὺν νηϊ̄ θοῇ ἐλίκωπες Ἀχαιοὶ
 390.ἔς Χρύσην πέμπουσιν, ἄγουσι δὲ δῶρα ἄνακτι·
 τὴν δὲ νέον κλισίηθεν ἔβαν κήρυκες ἄγοντες
 κούρην Βρισηῆος τὴν μοι δόσαν νῆες Ἀχαιῶν.
 ἀλλὰ σὺ εἰ δύνασαι γε περισχεο παιδὸς ἐῆος·
 ἐλθοῦς' Οὐλυμπον δὲ Δία λίσαι, εἴ ποτε δὴ τι
 395.ἦ ἔπει ὠνησας κραδίην Διὸς ἠὲ καὶ ἔργῳ.
 πολλάκι γὰρ σεο πατρός ἐνὶ μεγάροισιν ἄκουσα
 εὐχομένης ὄτ' ἔφησθα κελαινεφέϊ Κρονίωνι
 οἴῃ ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι,
 ὀππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἠθελον ἄλλοι
 400.Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·
 ἀλλὰ σὺ τὸν γ' ἐλθοῦσα θεὰ ὑπελύσαο δεσμῶν,

1.«Ἐλίκωπας Ἀχαιοὺς λέγει [εἰδώ] τοὺς τὰς κώπας ἐλίσσοντας, οὐχὶ τοὺς μελανοφθάλους, ὡς τὸ "ἐλικώπιδα κούρην"», πληροφορεῖ ο Σχολιαστής.

2.«Ὅταν παρέλαβε ο Ζεὺς τὴ διοίκηση τοῦ οὐρανοῦ, ἀρχισε νὰ καταχράται τὴν ἐξουσία καὶ νὰ διαπράττει αυθαιρεσίες. Ὁ Ποσειδῶν, ἡ Ἥρα, ο Απόλλων καὶ ἡ Ἀθηνά σκέφτηκαν νὰ τον υποτάξουν δένοντάς τον. Ἡ Θέτις πληροφορηθῆκε ἀπὸ τὸν μάντη πατέρα τῆς Νηρέα τὴν ἐπιβουλή καὶ ἐσπευ-

- κι έλαχ' η δροσομάγουλη Χρυσηίδα στον Ατρείδη.
- 370.Του μακρυβόλου Απόλλωνα ο ιερέας Χρύσης,
κατέφθασε στων Αχαιών τα γρήγορα καράβια,
με λύτρα για την ξαγορά της κόρης του περίσσια
κι αναβαστώντας το ραβδί με τα πλεκτά στεφάνια
του μακρυβόλου Απόλλωνα, θερμοπαρακαλούσε
- 375.τους Αχαιούς, μα πιότερο τους άρχοντες Ατρείδες.
Κι ενώ οι Αργίτες μ' ιαχές, είπαν τον ιερέα
να σεβαστούν και να δεχτούν τα λαμπερά του λύτρα,
στου γιου τ' Ατρέα την ψυχή δεν άρεσεν ετούτο,
γί αυτό και τον απόδιωξε κι άσχημο λόγο τού 'πε.
- 380.Ο γέροντας επέστρεψε φαρμακωμένος· όμως,
εισάκουσ' ο Απόλλωνας τς ευχές του -τον αγάπα-,
και βέλη θανατόσπαρτα έστειλε στους Αργίτες·
οι άντρες θανατώνονταν, κι οι θεϊκές σαγίτες
εσάρωναν το στράτευμα. Υπάρχει κάποιος μάντης,
- 385.όπου μας είπε τη βουλή του Μακροσαγιτάρη.
Πρώτος εγώ συμβούλευσα εξιλασμό του Φοίβου,
μα ο Ατρείδης χόλιασε και στη στιγμίν ορθώθη,
με λόγια με απείλησε, και γίνηκ' ό,τι είπε.
Τώρα με γρήγορο σκαρί κι Αργίτες κωπηλάτες¹
- 390.στη Χρύσα τήνε στέλνουνε και προσφορές κομίζουν,
και την Βρισηίδα που 'χανε σ' εμένανε δοσμένη,
οι κήρυκες μου πήρανε απ' τη σκηνή πριν λίγο.
Μα το παιδί σου, αν μπορείς, να το υποστηρίξεις
κι όταν θα πας στον Όλυμπο ικέτευσε τον Δία,
- 395.αν τον ωφέλησες ποτέ με λόγους ή με πράξεις,
γιατί συχνά σε γροίκησα στο σπίτι να καυχίεσαι,
λέγοντας ότι μόνο εσύ, από τους αθανάτους,
το γιο του Κρόνου γλίτωσες από χαμό μεγάλο,
τότε που άλλοι αθάνατοι ζητούσαν να τον δέσουν,
- 400.-η Ήρα και ο Ποσειδών κι η Αθηνά Παλλάδα².
Μα 'σύ, θεά, κατάφερες κι απελευθέρωσές τον

.....

σε να τον βοηθήσει, φέρνοντας τον *Αιγίωνα* ως φόβητρο κατά των στασιαστών. Αυτός ήταν θαλάσσιος δαίμων και δεν χαρίστηκε ούτε στον πατέρα του τον Ποσειδώνα. Ο Ζευσ κρέμασε την Ήρα με δεσμά, ενώ τιμώρησε τον Ποσειδώνα και τον Απόλλωνα να υπηρετήσουν τον *Λαομέδοντα*, κτίζοντας τα τείχη του Ιλίου. Γί αυτό ο Ζευσ έκανε τη χάρη στη Θέτιδα και τίμησε τον Αχιλλέα, ιστορεί ο *Δίδυμος*» (Σχολιαστής).

- ὦχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
 ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες
 Αἰγαίων', ὃ γὰρ αὐτε βίην οὐ πατρὸς ἀμείνων·
405. ὃς ῥα παρὰ Κρονίωνι καθέζετο κύδει γαίων·
 τὸν καὶ ὑπέδρισαν μάκαρες θεοὶ οὐδ' ἔτ' ἔδισαν.
 τῶν νῦν μιν μνήσασα παρέζεο καὶ λαβὲ γούνων
 αἴ κέν πως ἐθέλῃσιν ἐπὶ Τρώεσσιν ἀρῆξαι,
 τοὺς δὲ κατὰ πρύμνας τε καὶ ἀμφ' ἄλλα ἔλσαι Ἀχαιοὺς
410. κτεινομένους, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος,
 γυνῶ δὲ καὶ Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
 ἦν ἄτην ὃ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν.
 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Θέτις κατὰ δάκρυ χέουσα·
 ὦ μοι τέκνον ἐμόν, τί νύ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τεκοῦσα;
415. αἰθ' ὄφελος παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων
 ἦσθαι, ἐπεὶ νύ τοι αἴσα μίνυνθά περ οὐ τι μάλα δῆν·
 νῦν δ' ἄμα τ' ὠκύμορος καὶ οἰζυρὸς περὶ πάντων
 ἔπλεο· τῷ σε κακῇ αἴσῃ τέκον ἐν μεγάροισι.
 τοῦτο δέ τοι ἐρέουσα ἔπος Διὶ τερπικεραύνῳ
420. εἴμ' αὐτὴ πρὸς Ὀλυμπον ἀγάννιφον αἴ κε πίθηται.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν νηυσὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
 μήνι' Ἀχαιοῖσιν, πολέμου δ' ἀποπαύεο πάμπαν·
 Ζεὺς γὰρ ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας
 χθιζὸς ἔβη κατὰ δαίτα, θεοὶ δ' ἄμα πάντες ἔποντο·
425. δωδεκάτη δέ τοι αὐτίς ἐλεύσεται Οὐλύμπονδε,
 καὶ τότε ἔπειτά τοι εἴμι Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ,
 καὶ μιν γουνάσομαι καὶ μιν πείσεσθαι οἴω.
 Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἀπεβήσετο, τὸν δὲ λίπ' αὐτοῦ
 χῳόμενον κατὰ θυμὸν ἐϋζώνιοιο γυναικὸς
430. τὴν ῥα βίη ἀέκοντος ἀπηύρων· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἐς Χρῦσῃν ἴκανεν ἄγων ἱερὴν ἑκατόμβην.
 οἱ δ' ὅτε δὴ λιμένος πολυβενθέος ἐντὸς ἴκοντο
 ἰστία μὲν στείλαντο, θέσαν δ' ἐν νῆϊ μελαίνῃ,
 ἰστὸν δ' ἰστοδόκη πέλασαν προτόνοισιν ὑφέντες

.....
 1.Οἱ πρόγονοί μας χάιδευαν τὰ γόνατα ἐκείνου τὸν ὁποῖο ἠθέλανε νὰ παρακαλέσουν, διότι θεωροῦνταν ἡ κύρια ἐδρα τῶν σωματικῶν δυνάμεων. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὸ σημ. «μου **λύθησαν τὰ γόνατα**».

2.Ἡ παράκληση τοῦ Ἀχιλλεῦς μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ κηλίδα γιὰ τὸν ὀμηρικὸ ἥρωα, διότι ἐκδικούμενος τὸν Ἀγαμέμνονα ἰκετεύει γιὰ τὸν ὀλεθρὸ τῶν ὁμοφύλων (Πλάτων, **ΚΡΙΤΩΝ** 51a). **Ἄτη** εἶναι ἡ **τρέλα**, ἡ ὁποία **τυφλώνει** καὶ **πλανᾷ** τὸν ἄνθρωπο, στέλνεται δὲ ἀπὸ τοὺς θεοὺς γιὰ νὰ τὸν οδηγή-

- φωνάζοντας στον Όλυμπο τον Εκατοχεράτο,
 -Βριάρεω* για τους θεούς, για τους θνητούς Αιγαίων-
 αφού απ' τον πατέρα του πιο ψυχωμένος ήταν.
- 405.Κάθισ' αυτός περήφανος στο πλάι του Κρονίδη
 και οι θεοί φοβήθηκαν, δεν έδεσαν τον Δία.
 Ετούτα θύμισέ του τα δίπλα του σα θα κάτσεις
 και πιάσε του τα γόνατα¹. Να βοηθά τους Τρώες,
 και να σωρεύει Δαναούς στις πρύμνες σκοτωμένους,
- 410.ώστε να καμαρώνουνε τον βασιλιά που έχουν,
 κι έτσ' ο μεγάλος άρχοντας Ατρείδης εννοήσει
 την πλάνη του², που σπίλωσε τον πιο τρανόν Αργίτη».
 Με δάκρυα η Θέτιδα τ' απάντησε και τού 'πε:
 «Όφου και γιατί σ' έκαμα η φαρμακογεννούσα!
- 415.Μακάρι δίχως βάσανα και δάκρυα στα πλοία
 να ήσουν, αφού μέλλεται λιγόχροнос* να μείνεις,
 μα 'δά 'σαι και λιγόζωος και δυστυχής συνάμα.
 Κακιά στιγμή, ως φαίνεται, σ' έκαμα στα παλάτια!
 Τούτα στον κεραυνόχαρο τον Δία θα εκθέσω,
- 420.στον Όλυμπο σαν ανεβώ τον χιονοσκεπασμένο,
 κι ίσως τον πείσω. Μα εσύ, κάθισ' εδώ στα πλοία,
 την όρηγά σου κράτα την και άφησε τις μάχες.
 Ο Δίας στον Ωκεανό χθες για τραπέζι πήγε
 στους άψογους Αιθίοπες μ' όλους τους αθανάτους.
- 425.Θα ξαναρθεί στον Όλυμπο τη δωδεκάτη μέρα.
 Θ' ανέβω στο χαλκόστρωτο τ' ανάκτορο του Δία,
 θα πιάσω του τα γόνατα· θα ρρώ πως θα τον πείσω».
 Έτσ' είπε κι αναχώρησε· τον άφησε μονάχο
 μες στο θυμό· του πήρανε την ομορφοζωσμένη,
- 430.αθέλητα. Στο μεταξύ, κατέφθανε στην Χρύσα
 ο Οδυσσέας, φέρνοντας την ιερή εκατόμβη.
 Ως μπήκαν στο πολύβαθο λιμάνι της, μαζέψαν
 και θέσαν πάνω στο σκαρί τα άλμπουρα, κατόπιν,
 με τους προτόνους έσυραν στη θήκη το κατάρτι,

.....

σε σε πράξη απερίσκεπτη λόγω συναισθήσεως υπεροχής και να διαπράξει *Υβριν*, ώστε να διασαλευθεί η *Ανάγκη*, τα *τεταγμένα* δηλ. από τους θεούς όρια της τάξεως και ισορροπίας. Η διασάλευση αυτή προκαλεί *Δεινόν*, δηλ. κάτι το φοβερό, το εκπληκτικό, και έτσι επιβάλλεται *Δίκη*, *τιμωρία*, επακόλουθο της οποίας είναι η *Τίσις*, η εκδικητική πληρωμή. Στην εξέλιξη του πλέγματος αυτού υφάνθηκε κατά τους ιστορικούς χρόνους η Τραγωδία.

435. καρπαλίμως, τὴν δ' εἰς ὄρμον προέρεσαν ἔρετμοῖς.
 ἐκ δ' εὐνάς ἔβαλον, κατὰ δὲ πρυμνήσι' ἔδησαν·
 ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον ἐπὶ ῥηγμίνι θαλάσσης,
 ἐκ δ' ἑκατόμβην βῆσαν ἐκηβόλω Απόλλωνι·
 ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ ποντοπόροιο.
440. τὴν μὲν ἔπειτ' ἐπὶ βωμὸν ἄγων πολύμητις Ὀδυσσεύς
 πατρὶ φίλῳ ἐν χερσὶ τίθει καὶ μιν προσέειπεν·
 ὦ Χρῦση, πρό μ' ἔπεμψεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
 παῖδά τε σοὶ ἀγέμεν, Φοῖβῳ θ' ἱερὴν ἑκατόμβην
 ῥέξαι ὑπὲρ Δαναῶν ὄφρ' ἰλασόμεσθα ἄνακτα,
445. ὃς νῦν Ἀργεῖοισι πολύστονα κήδε' ἐφῆκεν.
 Ὡς εἰπὼν ἐν χερσὶ τίθει, ὃ δὲ δέξατο χαίρων
 παῖδα φίλην· τοὶ δ' ὦκα θεῶ ἱερὴν ἑκατόμβην
 ἐξείης ἔστησαν ἐϋδμητον περὶ βωμόν,
 χερνίψαντο δ' ἔπειτα καὶ οὐλοχύτας ἀνέλοντο.
450. τοῖσιν δὲ Χρῦσης μεγάλ' εὔχετο χεῖρας ἀνασχῶν·
 κλυθὶ μευ ἀργυρότοξ', ὃς Χρῦσην ἀμφιβέβηκας
 Κίλλάν τε ζαθέην Τενέδοιό τε Ἴφι ἀνάσσεις·
 ἡμὲν δὴ ποτ' ἐμεῦ πάρος ἔκλυες εὐξαμένοιο,
 τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἴψασα λαὸν Ἀχαιῶν·
455. ἦ δ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' ἐπικρήνον ἐέλδωρ·
 ἦδη νῦν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἄμυνον.
 Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Απόλλων.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' εὔξαντο καὶ οὐλοχύτας προβάλλοντο,
 ἀνέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
460. μηρούς τ' ἐξέταμον κατὰ τε κνίση ἐκάλυψαν
 δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν·
 καίε δ' ἐπὶ σχίζης ὁ γέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
 λειβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.
 αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρε κἀη καὶ σπλάγχνα πάσαντο,
465. μίστυλλον τ' ἄρα τᾶλλα καὶ ἀμφ' ὀβελοῖσιν ἔπειραν,
 ὦπτησάν τε περιφραδέως, ἐρύσαντό τε πάντα.
 αὐτὰρ ἐπεὶ παύσαντο πόνου τετύκοντό τε δαῖτα
 δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἴσης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,

.....
 1. **Αναλαιμίζω:** ανασηκώνω το κεφάλι του ζώου από το ρύγχος για να τεντώσει ο λαιμός.

2. Μετά τη σφαγή **ποιούσαν δίπτυχα**, αφαιρούσαν δηλ. τα ψαχνά και δίπλωναν τα κόκαλα των μη-

- 435.αμέσως πήραν τα κουπιά, προσάραξαν στον όρμο,
τις άγκυρες πετάξανε, δέσανε τις πρυμάτσες,
βγήκαν απ' το πλεούμενο εκεί που σκάει το κύμα,
βγάλανε του μακρύβολου θεού την εκατόμβη,
και βγήκ' απ' το πλεούμενο η κοπελιά του Χρύση.
- 440.Ο Πολυμήχανος μετά, οδήγησε την κόρη
προς το βωμό, την έδωκε στον κύρη της και τού 'πε:
«Μ' έστειλ' εδώ ο άρχοντας Ατρείδης να σου φέρω
τη θυγατέρα, κι έπειτα, στον Φοίβο εκατόμβη
να ιεροπραγήσουμε, για να μας συγχωρέσει
- 445.ο Άνακτας, που ξαμολά τα βάσανα στις Αργίτες».
Είπε, την κόρη έδωσε, αυτός την καλοδέχθη,
πιάσαν αμέσως κι έστησαν την θεία εκατόμβη
με τη σειρά μπρος στον βωμό τον καλοδομημένο,
κι αφού χειροنيφτήκανε, πήραν χοντραλεσμένες
- 450.κριθές, κι ο Χρύσης ύψωσε τα χέρια του κι ευχήθη:
«Εισάκουσ' Αργυρότοξε, που κυβερνάς τη Χρύσα,
την Κίλλα την πανίερη· αφέντη της Τενέδου!
Όπως την άλλη τη φορά επάκουσες τς ευχές μου
και μ' εξετίμησες πολλά, χαλώντας τους Αργίτες,
- 455.έτσι κι εδώ εκπλήρωσε και τούτη μου τη χάρη:
προστάτευσε τους Δαναούς απ' την κακιάν αρρώστια».
Έτσ' είπε προσευχόμενος· κι εισάκουσεν ο Φοίβος.
Κι αφού προσευχηθήκανε και ράντισαν κριθάρια,
τα ζώα τ' αναλαίμισαν¹, τα σφάξανε, τα γδάραν,
- 460.έπειτα κόψαν τους μηρούς, διπλομπολιάσανέ τους²,
θέταν' επάνω κρέατα κι ο γέροντας σε σκίζες
τα έψηνε, και με κρασί τα ράντιζαν φλογάτο·
κι οι νιοι στεκόνταν δίπλα του πεντάσουβλα κρατώντας.
Μόλις ψηθήκαν οι μηροί και γεύτηκαν τα σπλάγχχνα,
- 465.λιανίσαν' τ' αποδέλοιπα, στις σούβλες τα περάσαν,
κι αφού καλοψηθήκανε απ' τη φωτιά τα σύραν.
Όταν τελειώσαν τις δουλειές, ετοίμασαν τραπέζι,
κι έτρωγαν, όπως ταίριαζε, καθείς το μερτικό του.
Ως έδιωξαν τον έρωντα να φάνε και να πιούνε,

.....
ρών με δύο στρώματα λίπους και με μπόλια για να λαμπαδιάσουν. Εάν το λαμπαδιάσμα πετύ-
χαινε ο οiwνός εθεωρείτο **αίσιος**, διαφορετικά **απαίσιος**.

470. κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο,
 νόμησαν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν·
 οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἰλάσκοντο
 καλὸν ἀείδοντες παίηονα κοῦροι Ἀχαιῶν
 μέλποντες ἐκάεργον· ὃ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.
475. Ἥμος δ' ἠέλιος κατέδν καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε,
 δὴ τότε κοιμήσαντο παρὰ πρυμνήσια νηός·
 ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως,
 καὶ τότε ἔπειτ' ἀνάγοντο μετὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν·
 τοῖσιν δ' ἴκμενον οὖρον ἴει ἐκάεργος Ἀπόλλων·
480. οἱ δ' ἰστὸν στήσαντ' ἀνά θ' ἰστία λευκὰ πέτασσαν,
 ἐν δ' ἄνεμος πρῆσεν μέσον ἰστίον, ἀμφὶ δὲ κῦμα
 στεῖρη πορφύρεον μεγάλ' ἴαχε νηὸς ἰούσης·
 ἦ δ' ἔθεεν κατὰ κῦμα διαπρήσσουσα κέλευθον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἴκοντο κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν,
485. νῆα μὲν οἷ γε μέλαιναν ἐπ' ἠπειροῖο ἔρυσσαν
 ὑψοῦ ἐπὶ ψαμάθοις, ὑπὸ δ' ἔρματα μακρὰ τάνυσσαν·
 αὐτοὶ δ' ἐσκίδναντο κατὰ κλισίας τε νέας τε.
 Αὐτὰρ ὁ μήνιε νηυσὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
 διογενῆς Πηλῆος υἱὸς πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
490. οὔτε ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλέσκετο κυδιάνειραν
 οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον, ἀλλὰ φθινύθεσκε φίλον κῆρ
 αὐθι μένων, ποθέεσκε δ' αὐτὴν τε πτόλεμόν τε.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐκ τοῖο δυωδεκάτη γένητ' ἠώς,
 καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλυμπον ἴσαν θεοὶ αἰὲν ἔόντες
495. πάντες ἅμα, Ζεὺς δ' ἦρχε· Θέτις δ' οὐ λήθητ' ἐφετμέων
 παιδὸς ἐοῦ, ἀλλ' ἦ γ' ἀνεδύσετο κῦμα θαλάσσης.
 ἠερίη δ' ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε.
 εὐρεν δ' εὐρύοπα Κρονίδην ἄτερ ἦμενον ἄλλων
 ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδειράδος Οὐλύμποιο·
500. καὶ ῥα πάροισ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων
 σκαιῇ, δεξιτερῇ δ' ἄρ' ὑπ' ἀνθερεῶνος ἐλοῦσα
 λισσομένη προσέειπε Δία Κρονίωνα ἄνακτα·
 Ζεῦ πάτερ εἰ ποτε δὴ σε μετ' ἀθανάτοισιν ὄνησα

.....
 1.«Ἐκάεργος σημαίνει αὐτός που αποκρούει, προφυλάσσει, προασπίζει· εκ του ἐκάς [μακριά από απόσταση] και εἶργω, δηλ. αποκρούω. Ὡστε κυρίως σημαίνει ο αποκρούων (το κακό), ο προφυλάττων (από του κακού)» (Καραπαναγιώτης). Ως επίθ. του Απόλλωνα σημαίνει «αυτός που ρίχνει από

- 470.οι νέοι ξεχειλίσανε με πióμα τους κρατήρες,
 και σ' όλους το μοιράσανε σπονδές να ξεκινήσουν.
 Και τον θεόν ολημερίς με την ωδή πραϋναν
 οι Αχαιοί, ως έψελναν καλλίφωνα τον ύμνο,
 τιμώντας τον· και άκουγεν εκείνος κι ευφραϊνόταν.
- 475.Όταν ο ήλιος έγειρε και φάνηκε σκοτάδι,
 οι άντρες κοιμηθήκανε στου καραβιού την άκρη·
 κι όταν η ροδοδάχτυλη Αυγή εφανερώθη,
 πλεύσανε για των Αχαιών το στράτευμα, κι ο Φοίβος
 ο μακρυβόλος¹ ούριους τους έστελνε ανέμους.
- 480.Ορθώσανε το άλμπουρο, άσπρα πανιά σηκώσαν,
 ο άνεμος τα φούσκωνε, και γύρ' απ' την καρίνα
 το μπλάβο κύμα πάφλαζεν ως έπλεε το σκάφος.
 Έσκιζ' αυτό της θάλασσας τους δρόμους, και κατόπιν
 στο διάπλατο στρατόπεδο των Αχαιών αράξαν,
- 485.εσύρανε προς τη στεριά το σκούρο το καράβι
 -ψηλά στην άμμο-, στήσανε πασσάλους από κάτω,
 κι έπειτα σκορπιστήκανε και πήγαν στις σκηνές τους.
 Εκείνος όμως έμενε στα πλοία μανιασμένος
 -ο Αχιλλέας ο γοργός, το τέκνο του Πηλέα-
- 490.κι ούτ' έβγαινε στην αγορά, που δίνει αξιά στους άντρες,
 μα ούτε και στον πόλεμο· ήτανε πικραμένος
 που κάθονταν· του λείπανε αλαλαγμοί και μάχες.
 Κι όταν εγλυκοχάραξεν η δωδεκάτη μέρα
 και οι αθάνατοι θεοί με αρχηγό τον Δία
- 495.στον Όλυμπο ανέβηκαν, δεν ξέχασεν η Θέτις
 τα παρακάλια του παιδιού· ορθώθη ως ομίχλη
 από το κύμα, έφτασε στ' Ολύμπου τα ουράνια,
 και βρήκε τον βροντόφωνο² Κρονίδη καθισμένο,
 πάνω στην άκρη των ακρών του πολυράχου Ολύμπου.
- 500.Κοντά του πήγε, κάθισε, τα γόνατα έπιασέ του
 με το ζερβί· με το δεξί ακράγγιξε το γένι
 κι είπε-νε ικετευτικά στον άνακτα Κρονίδη:
 «Αν κάποτε, πατέρα μου, σ' ωφέλησα μονάχη

.....
 μακριά το τόξο» (ΠΑΠΥΡΟΣ-ΜΕΓΑ ΛΕΞΙΚΟ της Ελληνικής Γλώσσας).

2. Άλλοι ερμηνεύουν το επικό επίθ. *εϋρύωψ* ως *παντεπόπτη*, ως αυτόν δηλ. που βλέπει σε ευρεία έκταση, και άλλοι ως *βροντόφωνο*, αυτόν που η φωνή του ακούγεται μακριά.

- ἢ ἔπει ἢ ἔργω, τόδε μοι κρήνον ἐέλδωρ·
 505.τίμησόν μοι νῖόν δς ὠκυμωρώτατος ἄλλων
 ἔπλετ'· ἀτάρ μιν νῦν γε ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
 ἠτίμησεν· ἐλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
 ἀλλὰ σύ πέρ μιν τίσον Ὀλύμπιε μητίετα Ζεῦ·
 τόφρα δ' ἐπὶ Τρώεσσι τίθει κράτος ὄφρ' ἂν Ἀχαιοὶ
 510.νῖόν ἐμόν τίσωσιν ὀφέλλωσίν τέ ἐ τιμῆ.
 Ὡς φάτο· τὴν δ' οὐ τι προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς,
 ἀλλ' ἀκέων δὴν ἦστο· Θέτις δ' ὡς ἤψατο γούνων
 ὡς ἔχετ' ἐμπεφνυῖα, καὶ εἶρετο δεύτερον αὐτίς·
 νημερτὲς μὲν δὴ μοι ὑπόσχεο καὶ κατάνευσον
 515.ἢ ἀπόειπ', ἐπεὶ οὐ τοι ἔπι δέος, ὄφρ' ἐῦ εἰδέω
 ὅσσον ἐγὼ μετὰ πᾶσιν ἀτιμοτάτη θεὸς εἰμι.
 Τὴν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 ἦ δὴ λοίγια ἔργ' ὃ τέ μ' ἐχθοδοπῆσαι ἐφήσεις
 Ἕρη ὅτ' ἂν μ' ἐρέθησιν ὄνειδείοις ἐπέεσσιν·
 520.ἦ δὲ καὶ αὐτῶς μ' αἰεὶ ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι
 νεικεῖ, καὶ τέ μέ φησι μάχη Τρώεσσι ἀρήγειν.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὐτίς ἀπόστιχε μὴ τι νοῆση
 Ἕρη· ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται ὄφρα τελέσω·
 εἰ δ' ἄγε τοι κεφαλῇ κατανεύσομαι ὄφρα πεποιθής·
 525.τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
 τέκμωρ· οὐ γὰρ ἐμόν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν
 οὐδ' ἀτελεύτητον ὃ τί κεν κεφαλῇ κατανεύσω.
 Ἦ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων·
 ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
 530.κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.
 Τῷ γ' ὡς βουλεύσαντε διέτμαγεν· ἦ μὲν ἔπειτα
 εἰς ἄλα ἄλτο βαθειᾶν ἀπ' αἰγλήεντος Ὀλύμπου,
 Ζεὺς δὲ ἐὼν πρὸς δῶμα· θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἀνέσταν
 ἐξ ἐδέων σφοῦ πατρὸς ἐναντίον· οὐδέ τις ἔτλη
 535.μείναι ἐπερχόμενον, ἀλλ' ἀντίοι ἔσταν ἅπαντες.
 ὦς ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου· οὐδέ μιν Ἕρη
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσ' ὅτι οἱ συμφράσσατο βουλάς

.....
 1.Ο Στράβων (Γεωγραφικά 8, 3) πληροφορεῖ ὅτι ὁ Φειδίας φιλοτέχνησε τὸ χρυσελεφάντινο ἀγαλμα τοῦ Δία στὴν Ὀλυμπία, ἔχοντας ὑπόψη τοῦ τὴν ὀμηρικὴ αὐτὴ περιγραφῆ. Κατὰ τὸν Σχολιαστή: Ὄταν ὁ *Εὐφράνωρ* πήρε ἐντολὴ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ζωγραφίσει τοὺς δώδεκα θεοὺς στὴ στοά

- απ' όλους τους αθάνατους, κάνε μ' αυτή τη χάρη:
505. Τον ταχυθανατότατο υγιό μου τίμησέ τον,
αφού τον ντρόπιασ' ο πολύς, ο άρχοντας Ατρείδης,
που του κρατεί το γέρας του· το πήρ' αυτός ο ίδιος.
Γί' αυτό Δία Ολύμπιε, σοφέ, να τον τιμήσεις.
Οι Τρωαδίτες να νικούν, μέχρι που οι Αργίτες
510. το γιο μου δικαιώσουνε, τιμώντας τον περίσσια».
Έτσ' είπ' αυτή· κι απάντηση δεν έδωκεν ο Δίας,
ο νεφελοσυσσωρευτής· αμίλητος καθόταν,
κι η Θέτιδα του έσφιξε τα γόνατα και τού' πε:
«Στ' αλήθεια, υποσχέσου μου και συγκατάνευσέ μου
515. γή ν' αρνηθείς, γιατί εσύ φόβο δεν έχεις, ώστε,
να ξέρω μέσα στις θεές το τι αξία θά' χω».
Κι απάντησε βαρύθυμα ο Νεφελοσυνάχτης:
«Σε τσακωμούς και μπερδεψιές με βάζεις με την Ήρα,
γιατί με τις κουβέντες της μετά θα μ' ερεθίζει.
520. Έτσι μαλώνει πάντα της μ' εμένα μπρος τους άλλους
τους αθάνατους, λέγοντας πως βοηθώ τους Τρώες.
Μα φύγε τώρα γρήγορα μήπως το καταλάβει,
κι απέ θα πιάσω να σκεφτώ πώς θα τα ξετελέψω,
και μάλιστα την κεφαλή θα νεύσω, να σε πείσω,
525. αφού μες στους αθάνατους τρανό σημάδι τό' χω·
ούτε που ακυρώνεται ούτε π' ανακαλείται
κι ούτ' επιδέχετ' αλλαγή ό,τι συγκατανεύσω».
Είπ' ο Κρονίδης κι ένευσε τα σκούρα του τα φρύδια
κι οι χαιίτες ανεμίσανε στ' αθάνατο κεφάλι¹,
530. και ριζανασαλεύτηκεν ο Όλυμπος ο μέγας.
Έτσ' είπαν και χωρίστηκαν. Ευθύς πήδησ' εκείνη
απ' το λαμπρό τον Όλυμπο στα βάθη της θαλάσσης,
κι ο Δίας για το δώμα του, κι όλοι τους ορθωνόνταν
μπρος στον πατέρα, και θεός, ουδείς αποτολμούσε
535. να κάθεται ως πέρναγε, κι αντίκρου του στεκόνταν.
Μα έλα που δεν ξέφυγε αυτό από την Ήρα,
ότι η Αργυρόποδη² εμίλησε μαζί του,

.....
των Αθηνών, σκεφτόταν πού θά' βρισκε το ιδανικό πρότυπο για να ζωγραφίσει τον Δία. Κάποια στιγμή που περνούσε από το *Διδασκαλείον* άκουσε τα Έπη του Ομήρου και τότε, αναφωνώντας πως έχει επιτέλους **πρότυπο ιδανικό**, πήγε και **ζωγράφισε τον Δία**.

2. Αργυρόπεζα [ἀργυρος+πέζα, δωρικός-αρκαδικός τύπος αντί *πούς*, πόδι] σημαίνει αυτήν που έχει

- ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἄλιοιο γέροντος.
 αὐτίκα κερτομίοισι Δία Κρονίωνα προσηύδα·
540. τίς δ' αὖ τοι δολομῆτα θεῶν συμφράσσατο βουλάς;
 αἰεὶ τοι φίλον ἔστιν ἐμεῦ ἀπὸ νόσφιν ἐόντα
 κρυπτάδια φρονέοντα δικαζέμεν· οὐδέ τί πώ μοι
 πρόφρων τέτληκας εἰπεῖν ἔπος ὅττι νοήσης.
 Τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
545. Ἦρη μὴ δὴ πάντας ἐμοὺς ἐπιέλπεο μύθους
 εἰδήσειν· χαλεποὶ τοι ἔσοντ' ἀλόχῳ περ εὐούση·
 ἀλλ' ὄν μὲν κ' ἐπιεικὲς ἀκουέμεν οὐ τις ἔπειτα
 οὔτε θεῶν πρότερος τὸν εἴσεται οὔτ' ἀνθρώπων·
 ὄν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι
550. μὴ τι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο μηδὲ μετάλλα.
 Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα βοῶπις πότνια Ἦρη·
 αἰνότατε Κρονίδη ποῖον τὸν μῦθον ἔειπες;
 καὶ λίην σε πάρος γ' οὔτ' εἶρομαι οὔτε μεταλλῶ,
 ἀλλὰ μάλ' εὐκηλος τὰ φράζεαι ἄσσοι ἐθέλησθα.
555. νῦν δ' αἰνῶς δεῖδοικα κατὰ φρένα μὴ σε παρείπη
 ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἄλιοιο γέροντος·
 ἠερίη γὰρ σοὶ γε παρέζετο καὶ λάβε γούνων·
 τῆ σ' οἶω κατανεῦσαι ἐτήτυμον ὡς Ἀχιλῆα
 τιμῆσης, ὀλέσης δὲ πολέας ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.
560. Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 δαιμονίη αἰεὶ μὲν ὄϊεαι οὐδέ σε λήθω·
 πρῆξαι δ' ἔμπης οὐ τι δυνήσεαι, ἀλλ' ἀπὸ θυμοῦ
 μᾶλλον ἐμοὶ ἔσειαι· τὸ δέ τοι καὶ ρίγιον ἔσται.
 εἰ δ' οὔτω τοῦτ' ἔστιν ἐμοὶ μέλλει φίλον εἶναι·
565. ἀλλ' ἀκέουσα κάθησο, ἐμῶ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ,
 μὴ νύ τοι οὐ χραίσμωσιν ὅσοι θεοὶ εἰσ' ἐν Ὀλύμπῳ
 ἄσσον ἰόνθ', ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφεΐω.
 Ὡς ἔφατ' ἔδεισεν δὲ βοῶπις πότνια Ἦρη,
 καὶ ῥ' ἀκέουσα καθῆστο ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ·
570. ὄχθησαν δ' ἀνὰ δῶμα Διὸς θεοὶ Οὐρανίωνες·
 τοῖσιν δ' Ἥφαιστος κλυτοτέχνης ἦρχ' ἀγορεύειν

.....
αογυρά πόδια ἢ **σανδάλια**, και με αυτό το επίθετο χαρακτηρίζεται η Θέτιδα ως κινουμένη επάνω στην αφρίζουσα θάλασσα.

1. Η Ἦρα ονομάζεται **βοῶπις** για το μέγεθος και την μεγαλοπρεπή ηρεμία των ματιών της. Το επίθ. αποδιδόμενο με το νεοελληνικό **βοῖδομάτα** φανερώνει μια κάπως περιπαιχτική διάθεση, γι' αυτό

- η Θέτις, του θαλάσσιου του γέροντα η κόρη·
 κι ευθύς με λόγους κοφτερούς είπε-νε του Κρονίδη:
- 540.«Ποιος πάλι τα κουβέντιασε μαζί σου, δολοπλόκε;
 Σ' αρέσει να στοχάζεσαι κρυφά κι απόμακρά μου
 ν' αποφασίζεις και ποτέ χαρούμενος δεν ήρθες,
 να πεις αυτά σ' εμένανε που βάζεις με το νου σου».
- Και ο πατέρας των θεών και των ανθρώπων είπε:
- 545.«Να μη θαρρείς πως όλες μου τις σκέψεις θα μαθαίνεις!
 Δυσάρεστες θα σου φανούν, γυναίκα μου κι ας είσαι.
 Μα κείνο που χρειάζεται να το ανακοινώσω,
 πρώτη εσύ από θεούς κι ανθρώπους θα το μάθεις.
 Αν όμως θέλω να σκεφτώ ξεχωριστά απ' τς άλλους,
- 550.τούτο μη θες να το ρωτάς κι ούτε να το μαθαίνεις».
- Κι απάντησεν η σεβαστή, μυγδαλομάτα¹ Ἥρα:
 «Κρονίδη φοβερότατε είντά 'ν' ο λόγος πού 'πες;
 Ποτέ μου δεν σ' αναρωτώ κι ούτε που σ' εξετάζω,
 κι ήσυχα πάντα σκέφτεσαι αυτά που θες να κάνεις.
- 555.Μα τώρα κατατρόμαξα μη σε παραπλανήσει
 η κόρη του θαλάσιου του γέροντα, η Θέτις,
 που ήρθε σαν αερικό, σου χάιδεψε το γόνυ,
 κι ελόγου σου της έταξες το γιο της να τιμήσεις
 και να χαλάσεις αρκετούς Αργίτες στα καράβια».
- 560.Κι ο Δίας της απάντησεν, ο νεφελοσυνάχτης:
 «Όλο μ' υποψιάζεσαι δαιμόνια². ποτέ μου
 δεν σου ξεφεύγω· τίποτα δεν θα πετύχεις όμως·
 απ' την καρδιά ξεγράφω σε, και θά 'ναι για κακό σου!
 Κι αν όπως τά 'πες γίνηκαν, έτσ' ακριβώς μ' αρέσει.
- 565.Κάθου, λοιπόν, και μην αχνιάς και γροίκα τι σου λέω,
 γιατί δεν σε γλυτώνουνε όλοι οι θεοί τ' Ολύμπου
 έτσι και ρίζω πάνω σου τ' ανίκητά μου χέρια».
- Έτσ' είπε· και φοβήθηκεν η σεβαστή η Ἥρα
 και η καρδιά της σφίχτηκε κι έκατσε δίχως ἄχνα.
- 570.Θίχτηκαν οι Ουράνιοι σ' ανάκτορο του Δία,
 και μίλησεν ο Ἥφαιστος, ο ξακουστός τεχνίτης³,

.....
 προτιμήθηκε το **αμυγδαλομάτα**, όπως χαρακτηρίζονταν οι γυναίκες με τα ωραία μεγάλα μάτια.
 2.«Τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστὶ θεοῦ τε καὶ θνητοῦ» (Πλάτων **ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ** 202 d 13). Προσφωνώ-
 ντας ο Δίας την Ἥρα με το επίθετο **δαιμονία**, σκοπό έχει τον λεκτικό υποβιβασμό της θεάς από την
 ιεραρχία των αθανάτων, ότι δεν είναι δηλαδή **καθεαυτού θεός**, αλλά φέρει **ενέργεια θεού**.

- μητρι φίλη ἐπίηρα φέρων λευκωλένω Ἥρη
 ἧ δὴ λοίγια ἔργα τὰδ' ἔσσεται οὐδ' ἔτ' ἀνεκτά,
 εἰ δὴ σφῶ ἔνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον ὦδε,
 575. ἐν δὲ θεοῖσι κολῶν ἐλαύνετον· οὐδέ τι δαιτὸς
 ἐσθλῆς ἔσσεται ἦδος, ἐπεὶ τὰ χερεῖονα νικᾶ.
 μητρι δ' ἐγὼ παράφημι καὶ αὐτῇ περ νοεούση
 πατρι φίλω ἐπίηρα φέρειν Δίί, ὄφρα μὴ αὐτε
 νεικείησι πατήρ, σὺν δ' ἡμῖν δαιῖτα ταραΰξη.
580. εἰ περ γάρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς
 ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺν φέρτατὸς ἐστίν.
 ἀλλὰ σὺ τὸν ἐπέεσσι καθάπτεισθαι μαλακοῖσιν·
 αὐτίκ' ἔπειθ' ἵλαος Ὀλύμπιος ἔσσεται ἡμῖν.
 Ὡς ἄρ' ἔφη καὶ ἀναΐξας δέπας ἀμφικύπελλον
585. μητρι φίλη ἐν χειρὶ τίθει καὶ μιν προσέειπε·
 τέτλαθι μῆτερ ἐμή, καὶ ἀνάσχεο κηδομένη περ,
 μὴ σε φίλην περ εὐοῦσαν ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἴδωμαι
 θεινομένην, τότε δ' οὐ τι δυνήσομαι ἀχνύμενός περ
 χραῖσμεῖν· ἀργαλέος γὰρ Ὀλύμπιος ἀντιφέρεσθαι·
590. ἤδη γάρ με καὶ ἄλλοτ' ἀλεξέμεναι μεμαῶτα
 ῥίψε ποδὸς τετάγων ἀπὸ βηλοῦ θεσπεσίοιο,
 πᾶν δ' ἡμαρ φερόμην, ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι
 κάππεσον ἐν Λήμνω, ὀλίγος δ' ἔτι θυμὸς ἐνήεν·
 ἐνθά με Σίντιες ἄνδρες ἄφαρ κομίσαντο πεσόντα.
595. Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
 μείδῆσασα δὲ παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον·
 αὐτὰρ ὁ τοῖς ἄλλοισι θεοῖς ἐνδέξια πᾶσιν
 οἰνοχόει γλυκὺ νέκταρ ἀπὸ κρητῆρος ἀφύσσων·
 ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν
600. ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δῶματα ποιπνύοντα.
 Ὡς τότε μὲν πρόπαν ἡμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
 δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἴσης,
 οὐ μὲν φόρμιγγος περικαλλέος ἦν ἔχ' Ἀπόλλων,
 Μουσάων θ' αἰ ἄειδον ἀμειβόμεναι ὅτι καλῆ.
605. Αὐτὰρ ἐπεὶ κατέδν λαμπρὸν φάος ἠελίοιο,
 οἱ μὲν κακκείοντες ἔβαν οἶκον δὲ ἕκαστος,

.....
 3.Ο Ἥφαιστος, θεὸς τῆς φωτιάς καὶ τῆς χαλκευτικῆς, γίος τοῦ Δία καὶ τῆς Ἥρας χαρακτηρίζεται κλυτοτέχνης, που σημαίνει Ἱακουστός, περίφημος τεχνίτης.

- στην ασπροχέρα μάνα του λίγη χαρά να δώσει:
 «Ετούτα 'δώ τα πράματα δεν είναι καθώς πρέπει,
 ν' αρπάξεστε για τους θνητούς φέροντας στις αθανάτους
575. αναβρασμό· εδέσματα δε θα φχαριστηθούμε,
 εφ' όσον τα χειρότερα σκεπάζουν όλα τ' άλλα.
 Τη λευκοχέρα μάνα μου παρακινώ -το νιώθει-,
 να δείχνει την αγάπη της στον προσφιλή πατέρα,
 μη κάνει το τραπέζι μας και πάλι άνω κάτω!
580. Γιατί ο αστραπόχαρος Ολύμπιος, αν θέλει,
 θα μας πετάξει απ' τα θρονιά· αυτός απ' όλους είναι
 ο πιο τρανός. Μα 'λόγου σου με τις γλυκές κουβέντες,
 καλόπιασέ τον· έπειτα κι αυτός θα μαλακώσει».
 Κι ως τό 'πε αναπήδησε, έθεσ' ένα ποτήρι
585. διπλόγουβο στης μάνα του το χέρι και της είπε:
 «Άντεξε μάνα, κράτησε κι ας είσαι λυπημένη,
 μη τύχη και τα μάτια μου δαρμένη σ' αντικρίσουν
 και χρήσιμος δεν σου φανώ απ' τη μεγάλη θλίψη.
 Σκληρός είν' ο Ολύμπιος έτσι και τ' αντιτείνεις!
590. Κάποτ' εγώ που μάνιασα υπερασπίζοντάς σε,
 από το πόδι μ' άρπαξε, κι απ' τ' ουρανού το θείο
 κατώφλι με σφεντούριξε!¹ κι έπεφτα όλη μέρα
 κι έφτασα, προς το λιόγερμα, με την ψυχή στο στόμα
 στη Λήμνο, και οι Σίντιες με περιποιηθήκαν».
595. Έτσ' είπ' αυτός· και η θεά, η λευκοχέρα Ήρα,
 χαμογελώντας έπιασε το κύπελλο απ' το γιο της.
 Κι άρχισε απ' τα δεξιά όλους τους αθανάτους
 νέκταρ γλυκύ να τους κερνά π' αντλούσ' απ' τον κρατήρα,
 κι αμέσως οι αθάνατοι ξεσπάσανε στα γέλια,
600. ως έβλεπαν τον Ήφαιστο να βαριολαχανιάζει.
 Κι ολημερίς τρωγόπιναν ώσπου 'ρθε-νε το δειλί,
 και δεν υπολειπόντουσαν γεύμα ισομοιρασμένο,
 ούτε και του Απόλλωνα την όμορφη κιθάρα,
 ούτε τις Μούσες, που εναλλάξ, εγλυκοτραγουδούσαν.
605. Κι όταν βυθίστηκε το φως τ' ολόλαμπρο του ήλιου,
 να κοιμηθούν τραβήξανε, καθείς στα δώματά του.

.....

1.«(Α)σφεντουρίζω=εκσφενδονίζω. (Α)σφεντόνα + ουρ- ά (σύμφυρο) + κατάλ. -ίζω» (ΛΕΞΙΚΟ ΕΡΜΗ-ΝΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ του δυτικοκρητικού γλωσσικού ιδιώματος, Αντων. Ξαθρινάκη).

ἤχι ἐκάστω δῶμα περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἴφαιστος ποίησεν ἰδνίησι πραπίδεσσι·
Ζεὺς δὲ πρὸς ὃν λέχος ἦϊ' Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς,
610. ἔνθα πάρος κοιμᾶθ' ὅτε μιν γλυκὺς ὕπνος ἰκάνοι·
ἔνθα καθεὺδ' ἀναβάς, παρὰ δὲ χρυσόθρονος Ἴηρα.

Ο κουτσοπόδαρος¹ θεὸς καλοφτιαγμένα τά 'χε,
ο Ἴφαιστος, με το ξυπνὸ, μαστόρικο μυαλό του.
Κι ανέβηκ' ο Ολύμπιος να κοιμηθεῖ στην κλίνη,
610. ἐκεῖ, κάθε που τού 'ρχονταν ο γλυκερός ο ὕπνος·
πλάι του κι η χρυσόθρονη ἐξάπλωσε, ἡ Ἴηρα.

.....
1. Ο Ἴφαιστος ἦταν ἀμφιγυήεις, που σημαίνει ὅτι εἶχε ἀμφότερα τα γυῖα, δηλ. τα μέλη του -πόδια ἢ χέρια- χωλὰ, λόγος για τον οποίο προκάλεσε ἀσβεστον γέλωτα την ὥρα που κέρναγε τους αθανάτους, σε ἀντίθεση προς τους εὐεεῖς και ευσταλεῖς νέους που οἰνοχοοῦσαν. Κατ' ἄλλους σχολιαστὲς ἀμφιγυήεις εἶναι αὐτὸς που ἔχει ἀμφότερους τους βραχίονες ἰσχυροῦς, διότι η ἐρημνεία αὐτὴ ἀρμολεῖ προς τα ἐπιθ. περικλυτὸς, κλυτοτέχνης και κλυτοεργός.

Σημείωση στίχου 403. «Βριάρεως ἦταν γιος του Ουρανοῦ και τῆς Γαίας, και ἕνας ἀπὸ τους Ἐκατόγχειρες. Ο Βριάρεως (δυνατός) και τα ἀδελφια του Κόττος (μανιώδης) και Γόγυς (με ἰσχυρὰ μέλη) ἦταν πολεμοχαρεῖς τερατόμορφοι γίγαντες με 100 χέρια και 50 κεφάλια ο καθένας και με τεράστια δύναμη. Μόλις γεννήθηκαν ο πατέρας τους Ουρανὸς, ἐπειδὴ φοβόταν την τεράστια δύναμή τους και μισοῦσε την τρομακτικὴ τους ὄψη, τους φυλάκισε στα ἐγκατα τῆς γῆς, ὅπου ἔμειναν ὡς τότε που ο Κρόνος σκότωσε τον Ουρανὸ. Τη χάρη αὐτὴ την ξεπλήρωσαν στους γιους του Κρόνου ὅταν οἱ Ολύμπιοι ἀγωνίζονταν κατὰ των Τιτάνων. Σύμφωνα με ἄλλη ἐκδοχή, οἱ Ἐκατόγχειρες ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τον ἴδιο τον Δία, ὕστερα ἀπὸ συμβουλή τῆς Γαίας, και με την τρομακτικὴ τους δύναμη κατανίκησαν τους Τιτάνες, που ρίχτηκαν στον Τάρταρο. Φύλακές τους ὀρίστηκαν ἀπὸ τον Δία οἱ τρεῖς Ἐκατόγχειρες.[...] Ὡς Αἰγίων -ο Βριάρεως- συνδέεται με τὴ Θέτιδα ὡς θαλάσσια θεότητα, κύριος του Αἰγαίου πολὺ πριν ἀπὸ τον Νηρέα και τον Ποσειδῶνα» (ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ- ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΚΑ).

Σημείωση στίχου 415. Ο Δίας, κατὰ την μυθολογία μας, πληροφόρησε την Θέτιδα ὅτι αν ο Αχιλλέας παραμείνει στη Φθία και δεν συμπλεύσει στο Ἴλιο με τους Ἕλληνες θα ζούσε πολλὰ χρόνια πλην ἀδοξα, ἐνὼ αν ταξιδέψει θα ἦταν ολιγόχρονος, ἀλλὰ ἀοίδιμος και εὐκλεῆς. Η Θέτιδα, λοιπόν, που το γνώριζε τον ἔστειλε σαν κορίτσι με τὸ ὄνομα Πύρρα ἀνάμεσα στις κόρες του βασιλιά Λυκομήδη τῆς Σκύρου για να ἀποφύγει τον θάνατο. Ὑπῆρχε ὁμως χρησμός που ἔλεγε πως χωρὶς τον Αχιλλέα ἡ ἄλωση του Ἰλίου θα ἦταν ἀδύνατη. Ο Οδυσσεὺς προσφέρθηκε να τον βρει, πῆγε στη Σκύρο τάχα ὡς ἔμπορος, παρουσίασε τα κοσμήματα και τα υφάσματα -ἀνάμεσά τους εἶχε κρύψει ἀσπίδα και σπαθί- στις κόρες του βασιλιά, ο οποίος ἀρνιόταν ὅτι ἐκρύβει τον Αχιλλέα. Ὅσο λοιπόν τα κορίτσια περιεργάζονταν την πραμάτεια, οἱ ἄνθρωποι του Οδυσσεὺς ἰάχησαν πολεμικὰ. Ο Αχιλλέας ἀρπάξε ἀμέσως τὸ σπαθί και την ἀσπίδα που ναυρίτερα εἶχε δει, και με αὐτὸ τον τρόπο ἐγινε ἀντιληπτός (ΩΓΥΓΙΑ ἢ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, τ. Ε, σ. 51, ἐλευθερη σκεψις).